

Стенографски дневник

НА

71. заседание

Събота, 1 юни 1946 г.

(Открито в 16 ч.)

Председателствувал подпредседателят Георги Трайков.

Секретари: Трифон Трифонов и Ефрем Митев.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		Законопроекти:	
Отпуски	1. 781	1. За сключване бюджета на държавата за 1942 бюджетна година. (Първо четене)	782
Законопроекти	781	2. За самоиздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия. (Първо четене)	786
По дневния ред:		Говорили: м-р д-р Иван Стефанов	787
Проекторешения: 1. За одобряване 4. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 17 май 1946 г., протокол № 59, относно освобождаването от акциз чистия спирт, който Държавната военна фабрика в гр. Казанлък ще си достави през 1946 г. (Одобряване)	781	Бочо Илиев	787
		Никола Георгиев	789
		Марин Йовев	790
		Стефан Габровски	791
		Иван Каменов	791
		3. За трудовите норми. (Първо четене)	793
		Говорили: м-р Георги Попов	794
		Райко Дамлинов	794
		Марин Йовев	795
		4. За изменение и допълнение на закона за военновременните печалби. (Второ четене)	796
		Дневен ред за следващото заседание	797

Председателствувал Георги Трайков: (Звъни) Събранието е открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Александър Ботев, Александър Ковачев, Анастас Циганчев, Андрей Пенев, Архангел Дамлинов, Атанас Биволарски, Билял Дурмазов, Борис Костов, Борис Чобанов, Вели Сюлейманов, д-р Георги Атанасов, Георги Костов, Георги Михайлов, д-р Георги Славчев, Гого Бойдев, Данчо Димитров, Димитър Попов, д-р Досю Досков, Екатерина Аврамова, Елена Кежкарлова, Жеко Жеков, Здравко Митовски, Иван Геновски, Иван Кръстев, Иван Димитров, д-р Иван Пашов, Иван Колев, Иван Чонос, Иван Неделчев, Илия Добрев, Йордан Пекарев, Кирил Тонев, Костадин Лазаров, Костадин Русinov, Кръстю Славов, Марин Стаев, Марин Шиваров, Мария Тотева, Никола Джанков, Цело Пеловски, Петко Кунин, д-р Петър Пачев, Петър Ковачев, Петър Попиванов, д-р Петър Попсадов, Петър Тодоров, Руси Табаков, Симеон Ковачев, Слави Пушкарлов, Стефан Стефанов, Стефан Прокопиев, Стоян Неделчев, Стоян Сюлемезов, Стоян Павлов, Титко Чернокосев, Тодор Атанасов, Тодор Гичев, Тодор Тодоров, Тодор Тихолов, Тодор Янакиев, Филип Филипов, Христо Марзянов, Хюсеин Еминов, Цанко Григоров, Цветан Капитанов и Цоло Кръстев)

Председателството е разрешило отпуск на следните г-да народни представители: Анастас Циганчев — 2 дена, Борис Чобанов — 1 ден, Венера Клиничарова — 3 дни, Георги Христов Фурнаджиев — 2 дена, Гого Бойдев Гогов — 2 дена, Георги Костадинов Костов — 2 дена, Данчо Димитров — 2 дена, д-р Досю Досков — 2 дена, Иван Георгиев Кръстев — 2 дена, Иван Неделчев — 4 дни, Йордан Димитров Халачев — 5 дни, Йордан Пекарев — 3 дни, Кирил Тонев Игов — 2 дена, Кръстан Раковски — 2 дена, Малио Ганчев — 5 дни, Милан Маджарски — 2 дена, Пенчо Пенчев — 1 ден, Петър Попиванов Николов — 2 дена, Стефан Илиев Стефанов — 2 дена, Стоян Сюлемезов — 2 дена, Стоян Павлов Делчев — 2 дена, Стефана Маркова — 2 дена, Тодор Гайдарски — 9 дни, Тодор Изенов Гичев — 2 дена, Христо Марзянов — 2 дена, Цола Драгойчева — 5 дни, Филип Филипов — 3 дни и Янко Стамболов — 1 ден.

Постъпили са заявления за отпуск от народни представители, които са ползували вече полагаемия им се такъв по правителствени и следва исканият отпуск да се разреши от Народното събрание.

Диню Тодоров Станчев иска 1 ден отпуск. Който е съгласен да му се разреши 1 ден отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Цело Пеловски иска 4 дни отпуск. Който е съгласен да му се разреши 4 дни отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Д-р Сергей Мисирков иска 6 дни отпуск. Който е съгласен да му се разреши 6 дни отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Христо Джовджоров иска 2 дена отпуск. Който е съгласен да му се разреши 2 дена отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Председателството е получило телеграма от народните представители Здравко Митовски и д-р Георги Атанасов, от които първият иска 60 дни, а вторият — 102 дена отпуск. (Оживление)

Обаждат се: Колко дни?

Председателствувал Георги Трайков: Това е с знанието на правителството

Обаждат се: Ясно, ясно.

Председателствувал Георги Трайков: Които са съгласни да им се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

В бюрото са постъпили:

От Министерството на търговията и продоволствието — законопроект за разрешаване на Висшето училище за стопански и социални науки „Д. А. Ценов“ — Свищов да сключи заем от популярната банка в гр. Свищов в размер на 3.000.000 лв. за нуждите на книгоиздателството при същото училище.

От Министерството на социалната политика — законопроект за отпускане заемообразно 30.000.000 лв. на мероприятията „Отдых и култура“ от Главната дирекция на труда.

Пристъпваме към точка първа от дневния ред:

Одобряване на предложението за одобряване 4. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 17 май 1946 г., протокол № 59, относно освобождаването от акциз чистия спирт, който Държавната военна фабрика в гр. Казанлък ще си достави през 1946 г.

Моля г-на секретаря да го прочете.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете)

„МОТИВИ

към проекторешението за одобряване 4. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 17 май 1946 г., протокол № 59, относно освобождаването от акциз чистия спирт, който Държавната военна фабрика в гр. Казанлък ще си достави през 1946 г.

Г-да народни представители! Държавната военна фабрика в гр. Казанлък, редовно доставя за нуждите си чист 95° спирт, необходим при производството на взривни вещества.

През 1946 г., според разпределителния план на спирта, същата ще си достави 60.000 литра 95° спирт, който подлежи на облагане с 500 лв. акциз на 1 литър 100°, по силата на чл. 59, буква „в“, ст. наредбата-закон за държавните привилегии, акцизите и патентите. За цялото количество фабриката трябва да плати 28.500.000 лв. акциз.

Досега доставеният от същата фабрика спирт се освобождаваше от акциз с отделни постановления на Министерския съвет. През настоящата година фабриката започна да произвежда стоки не само за нуждите на държавата, но и за пазара. Спиртът обаче е необходим само при производството на взривните вещества, доставяни за ну-

ждите на Министерството на войната, а не и за тях, изработвани за пазара. При това положение следва да се освободи от акциз спиртът 60.000 литра, който същата фабрика ще си достави през 1946 г., и ще употреби за производство на взривни вещества за нуждите на Министерството на войната.

Като имате пред вид изложеното, чест имам, г-да народни представители, да ви помоля да гласувате в текущата сесия настоящето проекторешение.

Гр. София, май 1946 г.

Министър на финансите: Проф. д-р. Ив. Стефанов

РЕШЕНИЕ

за одобряване 4. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 17 май 1946 г., протокол № 59, относно освобождаването от акциз чистия спирт, който Държавната военна фабрика в гр. Казанлък си достави през 1946 г.

Одобрява се 4. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 17 май 1946 г., протокол № 59, което гласи:

Освобождава се от акциз по чл. 59, буква „в“, от наредбата-закон за държавните привилегии, акцизите и патентите чистият спирт, който Държавната военна фабрика в гр. Казанлък ще си достави през 1946 г. и ще употреби за производство на взривни вещества за нуждите на народната войска.

Председателстващ Георги Трайков: Който приема проекторешението за одобряване 4. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 17 май 1946 г., протокол № 59, относно освобождаването от акциз чистия спирт, който Държавната военна фабрика в гр. Казанлък ще си достави през 1946 г., моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към разглеждане на точка втора от дневния ред:

Одобрение на предложението за одобряване 15. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 23 май 1946 г., протокол № 63.

Председателството предлага, мотивите да не се четат. Който е съгласен с това предложение, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на секретаря да прочете проекторешението.

Секретар: Ефрем Митев (с): (Чете)

РЕШЕНИЕ

за одобрение 15. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 23 май 1946 г., протокол № 63

Одобрява се 15. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 23 май 1946 г., протокол № 63, относно разрешаването на Югославската федеративна държава да продължи транзитирането на стоки по б. д. ж. и пристанищата, които тя внася в страната си от СССР и УНРА, като за целта се открие, под гаранцията на българската държава, кредит по отделна текуща сметка на посланството на Югославската федеративна държава в гр. София за изплащане разходите на транспорта на предметните стоки, в размер на 250.000.000 лв.

(Ето мотивите към проекторешението:

МОТИВИ

към проекторешението за одобрение 15. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 23 май 1946 г., протокол № 63

Г-да народни представители! Министерският съвет, с горепосоченото си постановление, взето на основание членове 23 и 31 от закона за гражданската мобилизация, е одобрил да се разреши на Югославската федеративна държава да продължи транзитирането на стоки по българските държавни железници и пристанища, които тя внася в страната си от СССР и УНРА. За целта е одобрено, под гаранцията на българската държава, кредит по отделна текуща сметка на посланството на Югославската федеративна държава в гр. София за изплащане разходите по транспорта на предметните стоки, в размер на 250.000.000 лв.

Тъй като това постановление на Министерския съвет подлежи на одобрение от почетното Народно събрание, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и гласувате изготвеното за целта проекторешение.

Гр. София, май 1946 г.

Министър на финансите: Проф. д-р. Ив. Стефанов

Председателстващ Георги Трайков: По това предложение ора-тори няма записани. Който приема проекторешението за одобрение 15. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 23 май 1946 г., протокол № 63, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към разглеждане на точка трета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за сключване бюджета на държавата за 1942 бюджетна година.

Г-да народни представители! Поради това, че мотивите са известни, председателството предлага, те да не се четат. Който приема това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на секретаря да прочете само законопроекта.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете)

ЗАКОНОПРОЕКТ

за сключване бюджета на държавата за 1942 бюджетна година

Член 1
Редовен бюджет на държавата

Приходи

Предвидени да постъпят 16.662.672.860 —
Постъпили 24.791.595.705-36
Постъпили в повече от предвидените 8.188.922.835-36

Разходи

Разрешени кредити 26.780.054.059 —
Изплатени разходи 22.931.183.277-50
Неизползувани и закрити кредити 3.848.870.781.50

Равносметка

Постъпили приходи 24.791.595.705-36
Изплатени разходи 22.931.183.277-50
Повече приходи 1.860.412.427-86

Член 2

Извънредни бюджетни кредити

Приходи

Предвидени да постъпят 1.382.742.757 —
Постъпили 1.409.295.239 —
Постъпили в повече от предвидените 26.552.482 —

Разходи

Разрешени кредити 2.344.037.458 —
Изплатени разходи 1.382.742.757 —
Неизползувани кредити 961.294.701 —

Равносметка

Постъпили приходи 1.409.295.239 —
Изплатени разходи 1.382.742.757 —
Повече приходи 26.552.482 —

Член 3

Бюджет на Главната дирекция на железниците и пристанищата

Приходи

Предвидени да постъпят 3.350.000.000 —
Постъпили 4.842.737.046 —
Постъпили в повече от предвидените 1.492.737.046 —

Разходи

Разрешени кредити 3.880.506.709 —
Изплатени разходи 3.470.326.936 —
Неизползувани и закрити кредити 410.179.773 —

Равносметка

Постъпили приходи 4.842.737.046 —
Изплатени разходи 3.470.326.936 —
Повече приходи 1.372.410.110 —

Член 4

Извънредни бюджетни кредити към бюджета на Гл. дирекция на железниците и пристанищата

Приходи

Предвидени да постъпят 990.923.344 —
Постъпили 892.864.979 —
Постъпили в по-малко от предвидените 98.058.365 —

Разходи

Разрешени кредити 1.471.535.026 —
Изплатени разходи 990.923.344 —
Неизползувани кредити 480.611.682 —

Равносметка

Постъпили приходи 892.864.979 —
Изплатени разходи 990.923.344 —
Повече разходи 98.058.365 —

Недостигът от 98.058.365 лв. е покрит с част от излишека по редовния бюджет на Дирекцията.

(Ето мотивите и приложението към законопроекта:

МОТИВИ

към законопроекта за сключване бюджета на държавата за 1942 бюджетна година

Г-да народни представители! В изпълнение разпореденията на чл. 111 от закона за бюджета, отчетността и предприятията, представям ви законопроекта за сключване бюджета на държавата за 1942 бюджетна година.

Законът за бюджета на държавата за 1942 бюджетна година е бил приет от Народното събрание в заседанието му от 24 януари 1942 г., утвърден с указ № 1 от същата дата и обнародван в „Държавен вестник“, брой 17, от 26 януари 1942 г. С него са били разрешени на министерствата и дирекциите разходни кредити на обща сума 14.397.215.000 лв., като за покриване разходите по тях кредити са предвидени приходи от данъци, берин и пр. в размер на същата сума.

Така разрешените кредити обаче са се оказали недостатъчни, поради което се е наложило през годината да бъдат разрешени нови, допълнителни такива на обща сума 11.513.539.000 лв., а именно:

12	от 2. IV. 1942 г.	43.350.000 лв.
147	8. VII.	510.000.000 лв.
280	11. XII.	26.650.000 лв.
70	31. III.	3.100.000 лв.
72	2. IV.	80.000.000 лв.
144	4. VII.	650.000.000 лв.
143	3. VII.	2.750.500.000 лв.
145	6. VII.	600.000.000 лв.
254	11. XI.	24.109.000 лв.
253	10. XI.	3.800.830.000 лв.
253	10. XI.	3.075.000.000 лв.

Ръчно 11.513.539.000 лв.

Към сумата на разрешените кредити следва да се прибавят и:

а) сумата на външните неправилно внесени през годината приходи, за които не се разрешават предварително кредити, а като такива в края на годината се показва изплатената през същата сума (чл. 12 от закона за бюджета, отчетността и предприятията) — 27.036.812 лв.;

б) изплатените разходи по Министерството на войната срещу внесените на приход по бюджета суми от икономии по разходните параграфи на бюджета на същото министерство за 1941 бюджетна година, за които разходи също не се предвижда предварително кредит, а като такъв се показва изплатената през годината сума (чл. 7 от закона за бюджета на държавата за 1940 г.) — 842.263.217 лв.

При това положение общата сума на разрешените кредити по редовния бюджет на държавата за 1942 бюджетна година става 26.780.054.059 лв., срещу които са изплатени разходи за 22.931.183.227.60 лв. и са останали неизползувани кредити за 3.848.870.781.50 лв., които, съгласно с втората алинея на чл. 110 от закона за бюджета, отчетността и предприятията, се заличиха.

За покриване на извършените разходи по така разрешените кредити срещу първоначално предвидените да постъпят 14.408.100.000 лв. и по допълнителните кредити — още 2.194.572.860 лв., или всичко предвидени — 16.602.672.860 лв., постъпили са 24.791.593.705.36 лв., или постъпили в повече от предвидените 8.188.922.845.36 лв.

Така упражнен редовният бюджет на държавата за 1942 бюджетна година е приключил с един излишък от 1.850.412.427.86 лв., с колкото постъпилите приходи надвишават изплатените разходи.

След приключването на 1941 г. от разрешените за същата година извънредни бюджетни кредити са били останали неизползувани такива на обща сума 793.537.458 лв., срокът за изразходването на които е бил продължен и за 1942 г. Независимо от тях през годината са били разрешени нови извънредни бюджетни кредити на обща сума 1.550.500.000 лв., или всичко 2.344.037.458 лв., срещу които са били изплатени разходи за 1.382.742.757 лв. и в края на годината са останали неизползувани кредити в размер на 961.294.701 лв., изразходването на по-голямата част от които е било продължено със съответен закон да става и през следващата 1943 бюджетна година.

Срещу изплатените разходи постъпили са от предвидените в законите за извънредните бюджетни кредити приходи — 1.409.295.239 лв., или постъпили са повече от изразходването — 26.552.482 лв., които са послужили за покриване на извършени плащания през предходната година.

С закона за бюджета на Главната дирекция на железниците и пристанищата за 1942 бюджетна година са били разрешени първоначално 3.350.000.000 лв., в какъвто размер са били предвидени да постъпят приходи.

През годината, за извършване на разходи, за които първоначално разрешените кредити са се оказали недостатъчни, и за нови такива, разрешени са били допълнителни кредити за 380.000.000 лв., а именно:

С закон, обнародван в „Държавен вестник“, брой 143 от 1942 г. — 280.000.000 лв.

С закон, обнародван в „Държавен вестник“, брой 145 от 1942 г. — 100.000.000 лв.

Разходите по тия кредити е било предвидено да се покриват от постъпили в повече приходи и от икономии в разходите. Освен тия кредити, следва да се имат пред вид и разходите за връщане неправилно внесени през годината приходи — 233.854 лв. и разходите за изплащане вземанията на чужди администрации, по събранията от нашата ж.-п. администрация за прегози и билети за чужбина — 150.272.855 лв., за които разходи, съгласно с чл. 12 от за-

кона за бюджета, отчетността и предприятията и чл. 6 от закона за бюджета на Главната дирекция на железниците и пристанищата за 1933-1934 финансова година, като разрешен кредит се показва в края на годината сумата на изплатените разходи.

При това положение общата сума на разрешените кредити по бюджета на Главната дирекция на железниците и пристанищата за 1942 бюджетна година става 3.880.506.709 лв., срещу които са изплатени разходи 3.470.326.836 лв. и са останали неизползувани кредити на сума 410.179.773 лв., които, съгласно поменатия по-горе чл. 110 от закона за бюджета, отчетността и предприятията, се заличиха.

Срещу предвидените да постъпят приходи 3.350.000.000 лв., постъпили са през отчетната година — 4.842.737.046 лв., или с 1.492.737.046 лв. в повече.

Така упражнен редовният бюджет на Главната дирекция на железниците и пристанищата е приключил с излишък от 1.372.410.110 лв., с колкото постъпилите приходи надвишават изплатените разходи.

От разрешените през 1941 г. извънредни бюджетни кредити към бюджета на Главната дирекция на железниците и пристанищата след приключването на годината са останали неизразходвани 6.531.626 лв., срокът за изразходването на които със съответен закон и бил продължен до края на 1942 бюджетна година. Независимо от тия остатъци, през годината са били разрешени два нови извънредни бюджетни кредити с законите, обнародвани в „Държавен вестник“, броеве 17 и 69 от 1942 г., на обща сума 1.465.000.000 лв. с покритие излишъка от бюджета на дирекцията за 1941 г. и срещу свен-туално постъпили в повече приходи по текущия редовен бюджет на дирекцията; или общо разрешени са били извънредни бюджетни кредити на сума 1.471.535.026 лв. Срещу така разрешените кредити са били изплатени през годината 990.923.344 лв. и са останали неизползувани кредити за 480.611.682 лв.

Срещу предвидените приходи за покриване разходите по тия извънредни бюджетни кредити са постъпили само 892.864.979 лв., или с 98.058.365 лв. по-малко от разходите, които приход е бил покриван от излишъка по редовния бюджет на дирекцията.

Към законопроекта са приложени кратки таблици за постъпилите приходи и за разходите по отделните министерства, таблици за касовото приключване на отчетната 1942 бюджетна година и такава за начина, по който са използвани излишъците на бюджетите. Останалите таблици, предмет на чл. 112 от закона за бюджета, отчетността и предприятията, са дадени в приложението към доклада на Върховната сметна палата до Народното събрание по изпълнението на бюджета на държавата за 1942 бюджетна година и припостварянето им се явява безпредметно.

Отчетните приходни и разходни книги по изпълнението на бюджета са изпратени във Върховната сметна палата и областните сметни палати. В доклада си до Народното събрание по изпълнението на бюджета на държавата за 1942 бюджетна година, Върховната сметна палата се е произнесла по изпълнението на казания бюджет, а именно: дали разходите са произведени правилно в кобга на разрешените бюджетни кредити и срещу редовни оправдателни документи.

Като се има пред вид горното, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и гласувате приложеня законопроект.

Гр. София, май 1946 г.

Министър на финансите: Проф. д-р Ив. Стефанов

Приложение към закона за сключване бюджета на държавата за 1942 бюджетна година

Кратка таблица

за приходите по бюджета за 1942 бюджетна година

	Предвидени	Постъпили
I. Редовен бюджет на държавата		
1. От преки данъци	3.668.000.000	3.373.952.345
2. „ косвени данъци	5.999.000.000	7.891.000.000
3. „ глоби и конфискации	148.000.000	231.589.009
4. „ държавни привилегии (монополии)	202.000.000	332.500.884
5. „ приходи от сключени бюджети	237.000.000	1.007.420.620
6. „ „ държавни предприятия	994.607.195	1.176.141.802
7. „ общините за заплати на учители и селски участъковя медия. лекари	639.352.000	985.901.158
8. Разни административни и други приходи	2.349.130.665	3.959.059.107.36
9. От извънредни приходи	2.023.220.000	5.490.239.699
10. Приходи от заеми	6.006.000	600.854
11. От нетрансферираните суми по службата на външ. държ. заеми	341.363.000	341.363.000
Всичко	16.602.672.860	24.791.593.705.36
II. Извънредни бюджетни кредити		
Постъпили приходи за покриване разходите по извънредните бюджетни кредити		
1. От излишъци по сключените бюджети на държавата	661.952.370	662.558.807
2. „ икономии по текущия бюджет	17.913.550	—
3. „ заеми срещу издаване на съкровищни свидетелства	1.046.000	10.000.000
4. „ заеми от Пощенската спестовна каса	33.141.280	39.000.525
5. „ заеми от Българската земеделска и кооперативна банка	668.689.557	706.189.907
Всичко	1.382.702.757	1.409.295.239

III. Бюджет на Главната дирекция на железниците и пристанищата

1. По отдел I — Железници	3.039.850.000	4.387.927.287
2. „ II — Постройки	—	150.272.855.50
3. „ III — Водни съобщения	310.150.000	304.535.903.50
Всичко	3.350.000.000	4.842.737.046

IV. Извънредни бюджетни кредити към бюджета на дирекцията

1. От изминати по сключ. бюджет на дирекцията за 1941 бюд. година . . .	892.864.979	892.864.979
2. „ икономии по текущия бюджет на дирекцията	98.058.365	—
Всичко	990.923.344	892.864.979
А всичко приходи по бюджета за 1942 година	22.326.338.961	31.936.492.969.36
Постъпили в повече от предвидените	—	9.610.154.008.36

Кратка таблица

за разходите по бюджета за 1942 бюджетна година

	Разрешени	Изплатени
I. Редовен бюджет на държавата		
1. Върховно правителство	135.526.635	129.302.877
2. Главна дирекция на държавните дългове	6.424.689.250	5.131.587.968.50
3. Върховна и областни сметни палати	41.754.000	40.948.077
4. Министерство на външните работи и изповеданията	154.325.358	129.559.116
5. Българска православна църква	159.120.032	157.378.573
6. Министерство на вътрешните работи и народно здраве	1.520.103.190	1.340.005.854
7. Главна дирекция на народното здраве	544.870.131	518.059.611
8. Министерство на народното просвещение	1.842.891.162	1.800.640.637
9. Министерство на финансите	1.009.729.456	846.172.745
10. Министерство на правосъдието	319.183.729	303.266.926
11. „ войната	11.349.887.721	10.084.550.119
12. „ търговията, промишлеността и труда	230.634.978	212.090.880
13. „ земеделието и държавните имоти	1.353.426.235	1.166.286.974
14. „ обществените сгради, пътищата и благоустройството	544.644.952	516.183.494
15. Главна дирекция на пощите, телеграфите и телефоните	569.956.231	549.149.396
16. Неразпределен кредит за заплати	579.307.010	—
Всичко	26.780.054.059	22.931.183.277.50
II. Извънредни бюджетни кредити		
Ук. № 2 1934 г. — За изплащане отчуждени имоти	71.217.377	18.567.550
„ 7 1939 г. — За мероприятия по пощите	20.792.221	1.741.158
„ 8 1939 г. — За изплащане отчуждени имоти за летище „София“ (с. Враждебна)	8.950.000	392.000
Ук. № 7 1940 г. — За довършване пощенските палати в София и Пловдив	6.866.132	3.893.773
„ 21 1940 г. — За постройка здания за т. п. станции	27.997.516	8.366.436
„ 7 1941 г. — За извънредни разходи по изродната отбрана	11.222.780	53.281
„ 10 1941 г. — За мероприятия по М-вото на земеделието	447.511.048	372.439.680
„ 17 1941 г. — За постройки на гимназии и други училища	66.410.247	32.042.617
„ 29 1941 г. — За изплащане отчуждени места и постройка на училища	43.050.137	20.434.116
„ 54 1941 г. — За т. п. станции в София и провинцията	78.520.000	12.315.666
„ 72 1941 г. — За настръчение коневъдството	11.000.000	4.902.739
„ 74 1941 г. — За постр. на училищни и стоп. сгради за зем. училища	60.000.000	9.844.830
„ 13 1942 г. — За постройка на училища	103.000.000	39.274.795
„ 17 1942 г. — За извънред. вноска в Дирекцията на строежите	620.500.000	620.500.000
„ 17 1942 г. — За постройка на училищни сгради	200.000.000	41.399.086
„ 19 1942 г. — За укрепяване пороища	205.030.000	152.401.428
„ 46 1942 г. — За изплащане отчуждени и закупени имоти	50.000.000	25.009.379
„ 47 1942 г. — За строеж на държавни хладилници	70.000.000	—
„ 48 1942 г. — За строеж на държ. семехранилища при гарите	40.000.000	—
„ 49 1942 г. — За постройка на здания за нуждите на пощите т. т.	150.000.000	6.524.247
„ 50 1942 г. — За разширение и обзавеждане на Центр. бактериол. институт	35.000.000	911.432
„ 51 1942 г. — За направа и поддърж. на горски пътища	20.000.000	11.428.493
Всичко	2.344.037.458	1.382.742.757
III. Бюджет на Гл. дирекция на железниците и пристанищата		
По отдел I — Железници	3.344.083.024	2.984.580.918
По отдел II — Постройки	150.272.855	150.272.855
По отдел III — Водни съобщения	386.150.830	335.473.163
Всичко	3.880.506.709	3.470.326.936
IV. Извънредни бюджетни кредити към бюджета на дирекцията		
Ук. № 2 1934 г. За изплащане отчуждени имоти	6.535.026	5.751.363
„ 4 1942 г. За разни нужди на железниците	750.000.000	583.864.979
„ 22 1942 г.	715.000.000	401.307.002
Всичко	1.471.535.026	990.923.344
А всичко разходи по бюджетите за 1942 бюджетна година	34.478.131.252	28.775.176.314
Използувани кредити	5.700.956.937.50	—

Таблица за изисването приключване на 1942 бюджетна година

	По бюджета за 1942 б. г.		По сметките на сключените бюджети		По сметките на неоформените бюджетни кредити		По извънбюджетните сметки на държавното съкровище		По общата сметка на държавното съкровище	
	изплатени разходи	постъпвали приходи	дефицити	излишъци	изплатения	кредити	изплатени	постъпвали	разходи	приходи
По сключените бюджети до 1941 г. включително:										
а) редовен бюджет и изв. бюджетни кредити . . .	—	—	3.921.078.623-13	—	75.417.147-82	—	—	—	3.996.445.771-28	—
б) Самост. бюдж. на Гл. д-р. на жел. и прист. . .	—	—	—	1.325.738.935-35	—	—	—	—	—	1.325.738.935-35
в) Взаимобразно отпуснати суми . . .	—	—	—	—	—	—	15.400.916	—	15.400.916	—
г) Ф. за погасяване дълга на държавата към БНБ . .	—	—	—	—	—	—	—	2.367.333.784	—	2.367.333.784
д) Дълг на държавата към Б. п. банка . . .	—	—	—	—	—	—	—	3.352.666.216	—	3.352.666.216
е) Съкровищни бонове . . .	—	—	—	—	—	—	—	529.949.623	—	529.949.623
ж) Депоз. суми по заеми и аванс. плат. заповеди .	—	—	—	—	—	—	—	188.627.679-73	—	188.627.679-73
Всичко по сключени бюджети . . .	—	—	2.595.289.688-10	—	75.417.147-82	—	—	6.403.226.386-73	—	3.732.519.550-80
1942 бюджетна година										
Редовен бюджет на държавата . . .	22.931.183.777-50	21.791.595.705-86	—	1.860.412.427-86	—	—	—	—	—	1.860.412.427-86
Извънредни бюджетни кредити . . .	1.852.742.757	1.409.295.239	—	26.552.482	—	—	—	—	—	26.552.482
Бюджет на Гл. дирекция на жел. и пристанища . .	3.170.325.933	4.842.737.016	—	1.372.410.110	—	—	—	—	—	1.372.410.110
Извънредни бюдж. кредити към бюдж. на БДЖ . .	990.923.844	892.864.979	98.058.865	—	—	—	—	—	98.058.865	—
Неоформени бюджетни разходи:										
а) По редовния бюджет на държавата . . .	1.848.995.685-12	—	—	—	1.848.995.685-12	—	—	—	1.848.995.685-12	—
Използувани излишъци от сключени бюджети:										
а) Внесени по ред. бюдж. на държ. и изв. б. кред.	2.306.482.834	—	2.306.482.834	—	—	—	—	—	2.306.482.834	—
б) Внесени по самост. бюдж. на БДЖ . . .	892.864.979	—	892.864.979	—	—	—	—	—	892.864.979	—
Взаимобразно отпуснати суми . . .	23.858.190	—	—	—	—	—	23.858.190	—	23.858.190	—
Изплатени стар. съкровищни бонове . . .	400.000.000	—	—	—	—	—	400.000.000	—	400.000.000	—
8% съкровищни бонове . . .	—	1.848.993.681	—	—	—	—	—	1.848.993.681	—	1.848.993.681
По депоз. суми по заеми и аванс. плат. заповеди .	40.891.278-88	—	—	—	—	—	40.891.278-88	—	40.891.278-88	—
Всичко за 1942 бюдж. година . . .	2.782.631.12	—	38.031.158-14	—	1.848.995.685-12	—	—	1.381.241.212-12	2.782.631-14	—
А всичко по сключените бюджети . . .	—	—	2.632.320.836-24	—	1.424.412.832-95	—	—	7.787.470.588-85	—	3.729.736.919-66

Таблица за начина на използване излишъците по бюджетите

	Редовен бюджет и извънредни бюджетни кредити		Бюджет на Гл. дирекция на железниците и пристанищата		Всичко	
	дефицити	излишъци	дефицити	излишъци	дефицити	излишъци
Сключени бюджетни години						
Излишък от 1941 бюджетна година . . .	—	2.639.062.482-94	—	1.063.467.067-86	—	3.732.519.550-80
Използувана част от излишъка на редовния бюджет	1.644.530.464	—	—	—	1.644.530.464	—
а) Внесени на прих. по редовния бюджет за 1942 г. . .	—	—	—	—	—	—
б) Внесени на приход за покрив. разход по извънр. бюдж. кредит, раз- решен с указ № 7 от 1941 година . . .	53.284	—	—	—	53.284	—
в) Внесени на приход за покрив. разход по гр. № 7/1942 год. . .	661.899.086	—	—	—	661.899.086	—
Използув. част от излишъка на б. д. ж.	—	—	583.864.979	—	583.864.979	—
а) Внесени на приход за покриване разх. на гр. № 2/1942 год. . .	—	—	309.000.000	—	309.000.000	—
б) . . . гр. № 22/1942 год. . .	—	—	—	—	—	—
Остават свободни излишъци от сключ. бюджети . .	—	862.579.648-94	—	170.592.068-26	—	533.171.737-80
1942 бюджетна година						
Излишък по редовния бюджет . . .	—	1.860.412.427-86	—	—	—	—
Излишък по извънр. бюдж. кредити . . .	—	26.552.482	—	—	—	—
Всичко . . .	—	1.886.964.909-86	—	—	—	—
Сплат се неоформ. разх. по бюджета . . .	—	1.848.995.685-12	—	—	—	—
Излишък по бюджета на б. д. ж. . .	—	537.969.224-74	—	—	—	537.969.224-74
Дефицити по извънр. бюдж. кредити по б. д. ж. . .	—	1.372.410.110	—	1.274.351.745	—	1.274.351.745
Взаимобразно отпуснати от съкровището суми . . .	—	23.858.190	—	—	—	23.858.190
Изплатени съкровищни бонове от миналата година . .	—	400.000.000	—	—	—	400.000.000
В рати депозити в съкровището суми . . .	—	40.891.278-88	—	—	—	40.891.278-88
Постъпления от скотиране на 3% съкр. бонове . .	—	1.848.993.681	—	—	—	1.848.993.681
Общ касов излишък след приключване на 1942 г. . .	—	2.284.793.085-80	—	1.444.943.833-86	—	3.729.736.919-66

Председателстващ Георги Трайков: Няма записани оратори. Който приема на първо четене законопроекта за сключване бюджета на държавата за 1942 бюджетна година, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събралието приема. Пристъпваме към разглеждане на точка четвърта от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за самоиздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия.

Поради това, че мотивите са известни на г-да народните представители, моля те да не бъдат четени.

Който е съгласен с това предложение, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събралието приема.

Моля г-на секретаря да прочете само законопроекта.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТ

за самоиздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия

Глава I

Основни разпоредения

Чл. 1. Всички държавни и държавно-автономни стопански предприятия, за които има решения на комисията, предвидена в чл. 3 на настоящия закон, се организират на началата на самоиздръжка.

Чл. 2. Стопанските предприятия, организирани на началата на самоиздръжка, запазват основните си цели и задачи, определени в действащите закони, правилници и наредби.

Чл. 3. При всяко министерство, по ведомството на което има стопански предприятия, се образува комисия, назначена от съответния министър, която решава, кое предприятие трябва да се обособи като отделна стопанска единица на началата на самоиздръжка.

Решенията на комисията по алинея първа влизат в сила след одобрението им от Министерския съвет по доклад на съответния министър, след като се вземе мнението на Върховния стопански съвет.

Върховният стопански съвет по своя инициатива може да предложи на Министерския съвет, кои предприятия извън тях в алинея първа да се организират на началата на самоиздръжката.

Чл. 4. Едновременно с одобрение решението на комисията по чл. 3, Министерският съвет, по предложение на Върховния стопански съвет, се произнася и към кое министерство слезва да се причисли всяко предприятие, с изключение на тях при Министерството на войната.

Чл. 5. Решенията на комисията по чл. 3 след одобрението им от Министерския съвет, по искане на главния директор, респ. директора на предприятието, се вписват в областния съд, където се намират управлението на същото. От деня на вписване решението на предприятието придобива отделна юридическа личност.

Чл. 6. Държавата предоставя в разпореджване на всяко предприятие имуществото (движими и недвижими имоти, машини, съоръжения и др.), с което то до деня на обособяването му на началата на самоиздръжка е работило и което имущество съставлява неговия капитал.

Оценката на това имущество се извършва от комисията в състав: представител на предприятието и по един представител на съответното министерство, на Министерството на финансите, на Българската народна банка, респ. Българската земеделска и кооперативна банка. Тази комисия се назначава от съответния министър.

Оценката се извършва по пазарната стойност и предприятието се задължава с 2/3 от тази оценка.

Чл. 7. Обособените на самоиздръжка предприятия работят по свой производствен финансов план. Приходите и разходите на обособените на самоиздръжка предприятия са отделни от бюджета на държавата.

Чл. 8. Постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията и правилника за приложението му и закона за дължностите, цензозете, заплатите и възнагражденията на държавните служители не са задължителни за предприятията, обособени на самоиздръжка.

Чл. 9. Предприятията за своята дейност и имоти подлежат на облагане от страна на държавата и общините. Не се облагат само предприятията, за които частната конкуренция е изключена.

Чл. 10. Държавните, държавно-автономните и общински учреждения дават поръчките си на общо основание на обособените на самоиздръжка предприятия по уговорени помежду им условия, без да са длъжни да спазват глави VII—XVIII вкл. от постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Глава II

Организация и дейност

Чл. 11. Всяко предприятие изработва правилник за своята вътрешна организация и дейност, който се утвърждава от съответния министър или от упълномощеното от него лице.

Чл. 12. Всяко предприятие работи въз основа на предварително изработен от управлението му и одобрен от съответния министър или упълномощеното от него лице годишен производствено-финансов план.

Срокът и начинът за изработване, представяне и одобряване на производствено-финансовия план се определят в правилника за приложението на настоящия закон.

След надлежно съгласие на Върховния стопански съвет през течение на годината може да се измени утвърденият вече производствено-финансов план.

Изменение на производствената програма и производствено-финансовия план на водещите фирми и предприятия става само по нареждане на военния министър.

Чл. 13. Открития и инициативи, които донасят подобрение в администрирането и производството и поевтиняване на крайния продукт, се премират. За тази цел се отделят суми от чистата печалба на края на годината в полза на специалния за целта фонд.

Глава III

Управление и контрол

Чл. 14. Всяко предприятие се управлява от директор или главен директор, където работата изисква повече от един директор.

Чл. 15. Главният директор, респ. директорът и главният счетоводител, респ. началникът на счетоводната служба се назначават от Министерския съвет по предложение на съответния министър.

Директорите и началниците на отделните служби се назначават от съответния министър по предложение на главния директор, респ. директора.

Останалият персонал се назначава от главния директор, респ. директора.

Чл. 16. Всички щатни служители и работници при предприятията, обособени на началата на самоиздръжка, имат правата и задълженията на държавни служители.

Заплатите на служителите се определят по таблица, утвърдена от Министерския съвет по предложение на съответния министър. Възнагражденията на работниците се определят по общо установената за страната таблица за работниците, заети в съответния бранш.

Чл. 17. Правата и задълженията на главния директор, респ. директора се определят от правилника за приложение на настоящия закон. Главният директор, респ. директорът отговаря за цялата стопанска дейност и постигнатите резултати от нея.

Чл. 18. Всички парични документи се оформяват с подписа на главния директор, респ. директора и гл. счетоводител, респ. началника на счетоводната служба.

Разногласията между главния директор, респ. директора и главния счетоводител, респ. началника на счетоводната служба се разглеждат и решават от съответния министър.

Чл. 19. Общото ръководство и контрол над предприятията, обособени на самоиздръжка, се осъществява от съответния министър.

Глава IV

Отчетност

Чл. 20. Предприятията водят своята отчетност по правилата на двойното счетоводство, при което са задължени да спазват постановленията на закона за търговските книги и тях на търговския закон.

Чл. 21. Извършване и оправдаване на разходите става по общ за всички предприятия правилник, утвърден от Министерския съвет.

Чл. 22. В края на всяка календарна година се приключват всички книги и съставят годишния инвентар, баланс и сметка загуби и печалби.

Чл. 23. Годишният отчет, заедно с баланса, сметка загуби и печалба, се изпращат най-късно до края на месец февруари следващата година в съответното министерство.

В съответното министерство се изпращат и месечните баланси най-късно до 20 число на следния месец.

Глава V

Разпределяне на чистата печалба

Чл. 24. Чистата печалба, след покриване на разходите за издръжка, лихвите за заетия капитал и амортизацията на движимите и недвижими имоти, се разпределя, както следва:

1. 15% за резервен фонд.
2. До 5% за фонд „Премия и награди“.
3. До 5% за фонд „Социални мероприятия и подобрене бита на работниците и служителите в предприятието“.

4. Останалата част от чистата печалба се внася в полза на фонда „Ново строителство и разширение на съществуващите предприятия“, който се учредява с настоящия закон по открита за целта сметка в Българската народна банка.

Управлението и използването средствата на фонда се уреждат с правилника за приложението на настоящия закон.

Чл. 25. За използването и оползотворяването на сумите, отделени от чистата печалба по точки 1, 2 и 3 на чл. 24, ще се изработят отделни правилници, одобрени от Министерския съвет.

Глава VI

Наказания

Чл. 26. Който използва стоки, материали и др., принадлежащи на стопанско предприятие, обособено на самоиздръжка, без за това да има право, се наказва с глоба от 2.000 лв. до 100.000 лв. вкл.

Виновните за деяния по този член се осъждат да заплатят причинените вреди и загуби.

Чл. 27. Всички нарушения по настоящия закон се констатира с акт от органите на предприятието или служителите при съответното министерство.

Чл. 28. Въз основа на съставените актове се издават наказателни постановления от главния директор, респ. директора или упълномощеното от него лице, когато наказанието е само глоба.

Наказателните постановления се обжалват по реда на книга VI, глава V, от закона за наказателното съдопроизводство.

Чл. 29. Актовете, по които се предвижда наказание и затвор или само затвор, се изпращат на съответните съдебни лица и места.

Чл. 30. Наказателните постановления за наложени глоби и щети до 5.000 лв. включително не подлежат на обжалване.

Глава VII Преходни разпореджия

Чл. 31. В продължение на шест месеца от влизане в сила на настоящия закон комисията, предвидена в чл. 3, трябва да се произнесе за предприятията, които следва да се обособят на началата на самоздръжка.

Решенията на комисията по чл. 3 се превеждат в изпълнение в продължение на 1 месец от влизането им в сила.

Чл. 32. Настоящият закон отменя всички закони, правилници и наредби, които му противоречат.

Чл. 33. За прилагането на настоящия закон ще се изработи правилник, утвърден от Министерския съвет.

(Ето мотивите към законопроекта:

МОТИВИ

към законопроекта за самоздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия

Г-да народни представители! Сега държавните и държавно-автономните стопански предприятия са организирани, работят и се управляват, подчинявайки се на постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията и правилника за приложените му, а назначаванията, уволняванията и заплащането на труда на заетите в тях служители и работници става по закона за длъжностите, ценностите, заплатите и възнагражденията на държавните служители.

Системата е такава, че не дава на предприятията оня свобода, инициатива и гъвкавост, с каквито се ползват частните стопански предприятия. Тя им отнема възможността да се снабдят навреме със сурови и спомагателни материали и да имат вещи служители и работници. Последните напускат тези предприятия, защото навън трудът им се заплаща по-добре. Много от тези предприятия през част от годината стоят в бездействието, тъй като им е забранено да вземат частни поръчки.

Всичко това пречи на държавните и държавно-автономните стопански предприятия да развият стопанските си възможности и да изпълняват правилно и напълно възложените им задачи. Вместо да се превърнат в доходни стопански предприятия, в повечето случаи те са дефицитни и се явяват в тежест на държавния бюджет.

Налага се, тези предприятия да се организират и управляват на принципите на самостоятелни стопански предприятия и да бъдат поставени на равни начала с последните. Само така те ще бъдат от полза за народното стопанство и държавните финанси.

Предлаганият проекто-закон за самоздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия има за цел да изпълни тази задача. Този проекто-закон е изграден на идеята, тъй предприятията да бъдат обособени като самоздръжачи се предприятия — изразена в следните принципи:

1. Тези предприятия са обособяват като отделни стопански предприятия със свой производствено-финансов план и напълно отделен от държавния бюджет.

2. Освобождават се от постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията и тия на закона за длъжностите, ценностите, заплатите и възнагражденията на държавните служители.

3. Облагат се на общо основание с данъци, както всички частни предприятия.

4. Заплащането на труда става въз основа на установени производствени норми.

5. Въвежда се еднолично управление и отговорност.

6. Общото ръководство и контрол се осъществяват от съответното министерство, към което предприятието се числи в зависимост от характера на неговата дейност.

7. Въвежда се пълно отделение приходите и разходите им от тези на държавата.

Чистата печалба, след като се покрият разходите и се отдели суми за резервен фонд и други полезни фондове, се отнася в един общ фонд, от който ще се черпят суми за разпоредба на стопанствата предприятия и за нови строителства. По този начин бъдещите държавни бюджети ще бъдат освободени до голяма степен да отдели средства за нови строежи.

Като имате пред вид гореспоменатото, имам чест, г-да народни представители, да ви помоля да разглеждате и, ако олобрите, да гласувате предложени проект за закон за самоздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия.

Гр. София, май 1946 г.

Министър на финансите: Проф. Д-р Ив. Стефанов

Председателстващ Георги Трайков: Има думата г-я министър на финансите.

Министър д-р Иган Стефанов: Уважаеми г-да народни представители и представители! Предложеният законопроект представлява една важна стъпка в реформирането на нашите държавни стопанства и предприятия, от една страна, и, от друга страна, едно важно преобособяване в бюджета на държавата. Този закон обаче ще представлява само една обща основа за обособяването на държавните предприятия и стопанства на началата на самоздръжката. Той не се впуска в подробности относно тяхната организация, тяхната отчетност и другите въпроси, свързани с дейността им. И това не е случайно. Много по-правилно е — както се и поставя в този случай — да се даде само една рамка, в която ще може да се вмести принципното съдържание на проектираната реформа. В това отношение се върши нещо ново и ние трябва да дадем възможност за едно нагаждане на всички потребности към съществуващите възможности. Ние не можем да предвидим напълно и конкретно всичко, всичките подробности, и затова започват да разрешават съвършено правилно, като се представя един законопроект в формата на една рамка за отделияните на предприятията.

С този законопроект се разпоредят само принципните и най-съществени въпроси. Останалите въпроси във връзка с обособя-

ването на предприятията и стопанствата, които са много и доста сложни, ще бъдат разрешени с правилника за приложението на закона, който правилник ще бъде утвърден от Министерския съвет. Освен това всяко предприятие си създава един свой статут, един, тъй да се каже, свой устройствен закон в лицето на правилника, предвиден в чл. 11 на законопроекта. Този правилник подлежи на одобрение от съответния министър, в чието ведомство се намира дадено предприятие.

Кои са основните начала, на които се изгражда самоздръжката на нашите предприятия? Тези начала са главно две.

Първото е, че всяко предприятие ще трябва да се обособи като самостоятелна стопанска единица, която ще извършва своята стопанска дейност, тъй да се каже, на общо основание; тя ще извършва тази стопанска дейност така, както я извършва всяко друго предприятие, независимо от неговата правна форма. Всяко такова предприятие ще плаща и съответните данъци, които се полагат, за развиваната от него стопанска дейност, или данъци, налагани във връзка с тази стопанска дейност. И за да бъде отчетливо на стопанските резултати от дейността на всяко такова обособено на самоздръжка предприятие напълно ясно очертано, предвижда се и воденето на сметководство на началата на двойното счетоводство, което, както е известно, ежегодно установява имуществения баланс на предприятието. Полагането на този първи принцип ще даде възможност на държавата и на нейните органи да преценяват съвършено ясно и сигурно резултатите от стопанската дейност на всяко предприятие.

Вторият принцип, прокаран в законопроекта, е принципът на личната отговорност на ръководството на предприятието. И за най-големите предприятия се предвижда едно лице, което в края на краищата носи отговорността за развитието и за резултатността от работата на предприятието. Това не означава, че осменатото лице ще бъде самовластен господар на предприятието, един вид стопански самоздръжач в кръга на това предприятие. Това само означава, че както това лице и да се съветва със своите помощници, както и да организира то съвместната, колективната работа в предприятието, ще трябва винаги да знае, че то отговаря в края на краищата за хода, добрия или лошия ход на работите.

Наистина ще бъде доста трудна и сложна задача да се осъществят тези два принципа в живота, но ние можем да се надяваме, че наличните кадри у нас ще могат да започнат, в скромните рамки на сегашното положение, и с развитието на нашите предприятия и стопанства — да растат и да развиват своите способности, да се издигат на все по-високо ниво за разгръщане работата на всяко предприятие в по-широк мащаб.

Представеният законопроект не представлява нещо съвършено ново по замисъл и по идея. Не само преди 9 септември, но и преди войната и преди доста дълго време, преди десетилетия, тази задача се е поставяла: поставяла се е в чужбина, поставяла се е и у нас. И у нас са правени опити, по отношение на някои определени предприятия да се поведе тази самоздръжка. Обаче досегашните опити у нас не са отишли до край. И ние можем да се надяваме, че този законопроект ще бъде един добър стимул и същевременно една добра възможност, започнатите у нас в това отношение процеси на изпитание в отделни случаи да бъдат доведени до своя логичен край. Нашите крупни държавни предприятия, каквито са българските държавни железници, мини „Перник“, държавните банки и други по-малки стопански единици, ще могат да дойдат до едно действително осъществяване на началата на самоздръжката.

Предлаганият законопроект, не ще съмнение, ще намери голямо отражение и в държавния бюджет. Той вече е намерил, така да се каже, в аванс отражение в бюджета за 1946 г., където някои предприятия и учреждения в близкото минало, бяха извадени от държавния бюджет. Това изваждане стана по един малко своеобразен начин: извадиха се от бюджета само техните разходи, а приходите останаха в държавния бюджет и затова трябваше в последствие да се създаде бюджет и бюджетни приходи главно за Дирекцията на електрификацията, за Дирекцията на природните богатства и за още някои други учреждения.

Нека се надяваме, че с превръщането на този законопроект в закон ние действително ще положим не само едно законо начало, но ще поставим и един крайгълен камък в развитието на нашите държавни предприятия и стопанства. (Ръкоплескания)

Председателстващ Георги Трайков: Има думата народният представител г-н Бочо Илиев.

Бочо Илиев (к): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания)

Г-да народни представители! Както чуваме от нашия министър на финансите, законопроекта, който има да разглеждаме сега за слагане на началата на самоздръжка някои държавни и държавно-автономни предприятия, не е новост у нас. Още при гласуване бюджета на държавата ние имаме пред вид, че някои държавни предприятия и по-големите такива трябва да минат навремето на началата на самоздръжка. По поради това, че бюджетът тогава се гласува съвкупително в усукан темп, нямаше възможност да се отдели тия мероприятия и предприятия. Затова в съгласие с правителството въпросът беше отложен за разглеждане по-късно и днес ние сме сезирани с това изменение много навременен законопроект.

Трябва да подчертая в самото начало, че в обществото има на сложна мислене, че държавното мероприятие, държавното предприятие, това е по начало лошо предприятие: лошо заредено, лошо организирано. И когато искат изобщо да окачат някаква работа като лоша, казват: държавна работа, остази я; работа, която не е такава, каквато трябва да бъде. Това действително беше така до 9 септември, г-да народни представители. И с основаване на нашата общественост е наслоила в себе си с течение на времето едно такова твърдо убеждение. До 9 септември нашата страна се управляваше от една глутинца спекуланти, фашистки агенти и служители на кобургската династия, които нямаша пред вид никаква плажовост на своята стопанска

панска дейтелност от една страна, а от друга страна никога не са се замисляли да създават мероприятия и предприятия, целящи заздравяването на държавния сектор. Те имаха държавата и тия мероприятия и предприятия като обекти за свои лични карьеристични домогвания, лично обезпечаване и забогатяване и използваха тия предприятия косвено и пряко за свои лични цели. И ние сме свидетели, как в течение най-вече на военновременния период тия своего рода властници и приближени край тях от нищо и никакви хора в миналото, в продължение на един кратък период, благодарение на така използваната от тях власт и облагите покрай нея, можаха в едно скоро време, в един кратък период да създадат много отделни мероприятия и предприятия, които сега естествено ще бъдат грижа и обект на закона за конфискуване имотите и капиталите на незаконно забогателите.

До 9 септември и нашето държавно чиновничество в неговото голямо болшинство, и това, което беше натоварено да управлява и направлява тези мероприятия и предприятия, съставляваше неразделна част от общата дейтелност на фашистката управа и фашистката държава. Тия чиновници бяха непосредствено свързани с обстановката, с режима, с начина на управление на работите и те в голямото си болшинство бяха верни слуги на властниците, по-големи и по-малки, и вършеха и правеха всичко в защита на техните непосредствени интереси, правеха им се всевъзможни услуги, за да могат да улеснят тяхното лично карьеристично забогатяване и издигането на техните предприятия, на техните мероприятия за сметка на държавата и за сметка на държавните такива.

Фашистката държава имаше нито своя здрава стопанска политика, нито имаше никаква цел да създава автономни предприятия. И затова тия предприятия, които ние имаме, в голямата си част бяха доскоро и още са тежест на нашия държавен бюджет. А наблюденията и данните, които ние имаме, говорят, че много голям брой от тях, че почти всички те могат да бъдат предприятия, мероприятия, които, изградени на началата на самоздръжката, ще могат не само да се самоздържат, а ще могат и да дават приходи на държавата косвено и пряко, ще могат да наберат свои средства, както в закона е указано, за да могат да се разширяват, да могат да се изграждат и да могат да изграждат нови такива мероприятия и предприятия.

Естествено, че както 9 септември сложи синор, граница между тия порядки в политическия сектор, така смело трябва да сложим синор, граница и между това вчерашно порочно минало и това здраво стопанско настояще, което ние искаме да създадем. Вярно е, г-да народни представители, че някои порядки у нас още не вълхвват достатъчно доверие да можем ние смело да кажем, че сега, когато преминем към началата на една такава самоздръжка за нашите държавни мероприятия и предприятия, ще можем действително да гарантираме техния просперитет. Вярно е, че в някои държавни учреждения още не е играла достатъчно желязната метла. Трябва още дазачистване и то здраво разчистване, защото има още гнило, което дава основание за съмнение на много наши стопански дейци. Има хора, загосздили се там непобутнати от делото на 9 септември, днес мълчаливо, а в много случаи вече и явно, саботират държавните мероприятия. (Някои народни представители ръкоплескат.) Тук ще трябва отговорните лица в дадените учреждения да вземат присърце препоръките, които не веднаж вече се изказват от това място от страна на народните избраници, да заиграе желязната метла там, където тя достатъчно не е направила, за да може да се разчисти стопанският сектор, да можем да заздравим нашето народно стопанство. (Някои народни представители ръкоплескат.) Ние имаме вече близо една година следвоенна — макар и във военновременна обстановка — дейтелност на нашите стопански предприятия. Но аз мога от своите наблюдения да посоча някои наши държавни мероприятия, примерно някои наши държавни фабрики, чисто ръководство не е на своето място. Крийки се зад формалностите на тая спъвачка, к-квато е законът за бюджета, отчетността и предприятията, те бездействуват, а косвено, значи, вредятелствуват в това време, когато всички напругаме немисливи сили да можем да заздравим държавния сектор. Аз познавам държавна фабрика, която има 400—500 души работници и която произвежда голяма част от което си в бездействие, затова, че нямала в дадения момент достатъчно средства, гарантирани — дадени й на разположение, за да закупи необходимите материали, за да може да работи в пълен капацитет, от една страна; а, от друга страна, така наречената Дирекция на разпределението не е имала пред вид нейните нужди при разпределението на материалите, които са дошли от чужбина, задоволени са други такива, защото не е имало достатъчна заинтересованост от страна на ръководството на тази фабрика, което се е отнесло към работите чисто чиновнически, бюрократично, формално, а това значи вредителски, значи неотечественофронтоски. Аз мога да изреда и редица държавни предприятия, в които работите са такива, че там може всеки, който натикне и иска да види как са организирани, да се убеди, как не бива и как не трябва да се организира държавното предприятие, а не обратно — как трябва да се организира. Но днес все пак, за чест на нашите държавни служители, голяма част от тях имат връзки и си създадоха връзки не вече с групата спекуланти от миналото, а връзки с широките трулети се месн на селото и на града и са дали киства, както всички, че ще служат вярно и честно на българския народ и ще работят за неговото културно и стопанско издигане.

Интересите на народа и тези на държавата изискват ние да преминем час по-скоро към това преобразование, което ни предлага нашият законопроект. Тия предприятия трябва да станат здрав и ръководен фактор в нашия стопански живот. Те трябва да бъдат организирани за пример и за подражание на частния сектор и на новите мероприятия, които ние искаме да организираме.

В законопроекта се казва, че ще бъдат организирани нови такива мероприятия. Когато ще организираме нови такива мероприятия, ние трябва да копираме от организирани такива. Аз ви казах, какво, че сегашните, в голямата си част са такива, че ние не можем да ги

вземем за положителни примери, не можем да се поучим от тях, защото от тях можем да видим само как действително не трябва да бъдат организирани те. А в нашия държавно-стопански сектор тия мероприятия трябва да станат действително ръководен фактор във всяко отношение. Ние имаме вече примери и на добре организирани държавни мероприятия, за да няма никога основание да се съмнява, че ние няма да можем да ги организираме така, както е необходимо, а все още да изпсихалим частната инициатива, че тя е по-гъвкава, по-предприемчива, на нея по-й се удава, тя е всякога по-находлива и пр. и пр. аргументи, за да я защитим. Ние и днес не отричаме частната инициатива, но преди всичко ние трябва да организираме държавната, кооперативната инициатива и в сътрудничество с частната инициатива да градим нашето стопанско благополучие.

Ето, за пример, вземете нашите железници, за които спомена и г-н министърът на финансите — едно здраво организирано държавно мероприятие. Все още има известни недъзи там, но времето, което ние изживяваме след 9 септември, е достатъчно кратко, за да няма основание да бъдем критикувани, че едно такова широко, голямо мероприятие, като държавните железници, не е могло да бъде организирано на здрав начал. Вземете нашите банки; Българската народна банка, Българската земеделска и кооперативна банка, Банка „Български кредит“, която в голямата си част е държавна. Вземете другия обществен сектор — кооперативните организации, нашите кооперативни съюзи с техните многобройни кооперации. Това са здраво заредени държавни и обществени мероприятия. Вземете нашите мини, които в 85% от своето производство са държавно мероприятие. Въпреки военновременната обстановка и всичките лоши условия за работа, ние имаме значителни постижения, значителни резултати. Могат да се вземат за пример, макар и като отделни единици, някои държавни предприятия, които съществуват от миналото — държавни стопански заводи, които са здраво организирани. Но трябва веднага да прибавя, че държавните заводи, държавните дела са много лошо заредени, без всякаква систем и план и с много лоши крайни резултати. Аз бих посочил за пример и новите държавни предприятия, които ние имаме организирани, които взехме от частната инициатива посредством Народния съд. Едно такова предприятие, което на 1 май даде първенство, това е предприятието „Първи май“ във Варна. В него работничката Мануся отиде да работи на шест стана — нещо граматно, нещо немислимо за нашето производство в миналото. Ето едно държавно мероприятие, което не само по отношение на производството, а и по отношение на цялата си организация ще може да служи за пример, как може и как трябва да се организира едно държавно предприятие.

Държавният сектор трябва системно и планоно да се разширява, но едновременно и да се оздравява, като се преустрои на началата, които ни дава законопроектът, на базата на самоздръжката, която е много здрава, много солидна база. И от тая база, г-да народни представители, изхождайки, ние няма да имаме вече отежнение на държавния бюджет, да гласуваме всяка година кредити за поддържането на това или онова мероприятие, а, напротив, ще ги оставим свободни, да могат да се изграждат на началата на самоздръжката. И, както казах в началото, ние ще можем в много случаи да черпим приходи от тях за нашия държавен бюджет или най-малкото — достатъчно приходи да можем да ги реорганизираме, да ги преустроим и да можем да строим нови такива.

Самият начин на работата в тия мероприятия, както и законът поведява, ще бъде коренно променен. Днес, поради редицата бюрократически формалности, които все още съществуват, и най-вече поради закона за бюджета, отчетността и предприятията, който по начало не отричам, но в сегашната му форма той е една спъвачка за всякаква творческа дейност, в тия наши държавни стопански предприятия и мероприятия са останали само ония работници и чиновници, които другаде не могат да си изкарват прехраната: ония, които са некадърни, или ония, които са корумпирани и вършат там безчинства и корумпират и нашата власт. На тия парадокси трябва час по-скоро да се тури край.

Държавните предприятия трябва да бъдат организирани на нови, свободни начала, на един здраво изградени производствено-стопански плановете. Трудовите норми ще бъдат приложени в тях. Ние ще можем да изградим тяхната дейност на началата на съревнуването, на началата на ударничеството и не само между отделните работници, а — аз бих отишъл по-далеч — и между отделните мероприятия. Къде досега е имало такава чудо, да рекат да се съревноуват някои държавни предприятия или мероприятия? В миналото може да е имало съревноуване по отношение на дълговете или по отношение на кредитите, които те искаха от държавата. А много от тях могат да се съревноуват по отношение на постиженията в производството, по отношение на организационните и по отношение на много други достижения, които са възможни и приложими и които новият закон им осигурява.

Тук може някой да се усъмни, че когато ние ги освобождаваме от действието на закона за бюджета, отчетността и предприятията, даваме възможност да се шири и да се развие корупцията, безконтролността, хаизиниченото със средствата, с материалите в тия мероприятия. Аз смятам, че в отечественофронтоската обстановка, тогава когато в тия предприятия ще вземат участие не, а тия предприятия ще бъдат ръководени от еднолични ръководители, които ще бъдат подбрани за дадени постове, те ще бъдат контролирани от техните помощници, от самите работници, които няма да бъдат работи и слуги или съдружници в сделки тъмни и явни, както са правила в миналото, а ще сътрудничат за изграждането на мероприятията и за постигането на най-големи резултати. Една такава контрола е съвсем възможна и понятна за всички, за които е понятно делото на 9 септември и обстановката на Отечествония фронт. (Някои от народните представители ръкоплескат.)

Няма опасност от произволи още и поради това, че тия предприятия ще бъдат контролирани от Финансовото министерство, като финансово издържани, ще бъде контролирана и тяхната финансово отчетност от една страна, а от друга страна те ще бъдат контролирани и от института, към който са прикрепени — дадена дирекция или дадено министерство, което ще контролира, ръководи и надгледува тяхната дейност.

За тях, както и за целокупното наше стопанство — необходимо изработването на траен план, най-вече производствен такъв. Налага се час по-скоро Върховният стопански съвет да ни сезира с план за 1946 г. — целокупния наш стопански план — и да зареботим за създаването на план за идните години, а в това число и план за новите наши мероприятия и предприятия, които организираме и ще организираме на началата на самоиздръжката.

Ако аз намирам слаби страни в законопроекта, то е в последната глава от него, именно в наказанието. Естествено, аз преди малко дадох достатъчно указания, че отечественофронтовската обстановка гарантира срещу едно безконтролно хазиране и безконтролно разхищение на държавните и обществените средства. Но, г-да народни представители, обществото не може да се прероди изведнаж, и затова хората, които са склонни по начало или имат вродена склонност към разхищение и хазиране, особено тук на държавния, на обществения сектор, ще трябва да бъдат наказани така, че да служат за поука и указание на младото поколение и на всички други, как не трябва да се постъпва с държавните средства на този сектор.

Наказанието, което е предвидено — глоба от 2,000 до 100,000 лв. — е съвсем незначително за корумпираните лица, които, както казах, не можем изведнаж да изчистим или не можем изведнаж да преродим. И затова, по мое мнение, без да ангажирам нашата парламентарна група, аз смятам, че правителството ще трябва да ни сезира с един нов проект за контрол, ръководство и наказания на провинените в кооперативния, държавния и въобще в обществения сектор, и то наказания такива, каквито в нашата общественост до днес не съществуват, но които ще служат като пример и поука за всички, които дръзнат да злоупотребяват с общественото и държавното доверие, с което те ще бъдат облечени. (Ръкоплескания)

Само една такава реорганизация на нашите държавни предприятия и мероприятия ще може да гарантира и научно-подобриятелната работа, която се върши в тях. Аз чувам да се възразява, че някои наши предприятия и мероприятия са организирани така, че те действително не дават прески приходи, но те имали за цел да вършат научна работа, научни постижения, които косвено давали резултати в нашето народно стопанство. Тая научна работа, която се води днес в нашите опитни полета, опитни станции и държавни институти, се организира в такива места, по мои сведения, където навсякъде почти — може би някъде само има изключения — може да се развие и усъвършенствува още по-добре. Но от тая научна работа и от преките й резултати държавата трябва да има само полза. А досега те са се извивали със своята косвена помощ, която са давали на държавното стопанство, по която в много отношения не е почувствувана, защото те не са се свързали с частния сектор и с обществения такъв, а са стояли изолирани, заключени, заградени в стените на опитните полета и опитните станции, без да имаме широко положение на техните достижения и затова ние не сме имали и косвен такива резултати. Сега им се дава възможност, организирани на такива начала, те да работят и за рационализацията, и за стопанското преобразование, ...

Един народен представител: И да свържат науката с живота.

Бочо Илиев (к): ... и за разработката на тези производствени и стопански планове, за да може свързано всичко това да допринесе за цялостното стопанско изграждане на отечественофронтовската ни родина. Само така, при такава организация, при така разширен и заздан държавният сектор, в сътрудничество с кооперативния и частния такъв, ние ще можем да работим и да сложим цялата си работа на здрави основи, за да изградим мощна, свободна, независима и демократична отечественофронтовска България. (Ръкоплескания)

С тия разбирания нашата парламентарна група на Работническата партия — комунисти приема законопроекта и ще го гласува по принцип, а в комисията ще иска да се направят някои малки несъществени изменения.

Председателстващ Георги Трайков: Има думата народният представител г-н Николай Георгиев.

Николай Георгиев (з): (От трибуната) Г-да народни представители! Поставете на разглеждане законопроекта за самоиздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия е от важно и съществено значение за стопанското развитие на нашата страна. Той напълно отговаря на духа, идеите и принципите, легнали в основата на новата отечественофронтовска държава. Чрез този закон ще се премахне строгият и никому ненужен формализъм при провеждане на държавно-стопанските дейности, а също така ще се премахне и едно от условията, което потиква към бюрократизъм и към безотговорна дейност някои от нашите държавни служители. С този закон се дава възможност за свободно разгъване творческата саморазвивающа се държавна дейност, като по този начин някои от тях, които в настояще време са само брем за държавния бюджет, ще се преобърнат в доходни предприятия за самата държава и ще се спомогне за по-бързото и по-цялостно развитие на цялото наше народно стопанство.

С този закон, по наше виждане, се дава възможност не само да се разрастват сега съществуващите държавно-стопански пред-

приятия. Чрез него се дава възможност и за разгръщане на нови и по-големи държавни и обществено-стопански инициативи, чрез които вече да се постигнат положителни за стопанското развитие на държавата ни резултати. И тъкмо тук вече е новото, същественият елемент, който отечественофронтовската държава цели да вложи в основата на нашето стопанско развитие въобще.

Засега ние сме, общо взето, стопански изоставаща страна. Земеделието — разпокъсано, примитивно, скотовъдството — неорганизирано; индустрията — слаба; природните богатства — неизползувани. А в нашата страна има блестящи условия за развитие и на земеделие, и на скотовъдство, и на индустрия, и на всичко. Имаме богат чернозем, реки, които могат да напояват голяма част от нашите полета и които коият в себе си неизчерпаема енергия. Имаме гори, имаме несметни подземни богатства. Същевременно ние имаме и един храбър, трудолюбив, упорит и предприемчив народ, пръснат по села и по градове. Има ли причини тогава ние да сме стопански изоставаща страна, а нашият народ да бедствува, да живее в нужди, да бъде лишен от много необходими за живота му блага?

За да не бъде нашата страна на заслужена в стопанско отношение висота, за да съществуват условия, при които нашият народ да живее в лишения и в нужди, причината е противонародната, противобългарската политика на миналите монархо-фашистки режими. През тези режими съзнателно се спъваше развитието на народополесни стопански инициативи, в които можеше да се прояви творческият дух на много българи, допускаше се насаждането на чужди грабителски капитали в разни стопански предприятия, поддържаха се хаос и безредие в целия стопански живот, и по този начин ние бяхме поставени в положение на полуколониална страна, напълно зависима от империалистичските държави и най-вече зависима от немския империализъм. Освен това миналите фашистки режими прекомерно много фаворизираха и нашия грабителски и алчен за печалби капитал. Те поддържаха и една безсистемност и дезорганизация в развитието на разните стопански инициативи, поради което далеч не можеше да се постигне дори и това, което и частният капитал в процеса на своето творческо развитие можеше да даде. А общественостопанските и държавни инициативи по различни начини се спъваха с цел да се създаде сред нашата общественост убеждението, че държавата и обществените организации са негодни за провеждане на стопански дейности, и че тези дейности може да проведе частният капитал по пътя на частната инициатива. Това поддържане на толкова строг формализъм при сегашната отчетност на държавно-стопанските предприятия, да се държат ръководителите на тези стопанства с вързани ръце; този режим на закрепеност в тези предприятия естествено най-малко може да бъде продукуван от интереса за тяхното правилно развитие.

Сега вече ние имаме народно-демократична власт. Ние имаме и законодателен институт, който трябва да прокраа ония закони и мероприятия, които са от интерес преди всичко за България и за българския трудов народ. Ние, при прокарването на разните закони, ще се ръководим от български и на българския народ интереси. Ние ще докажем, че държавата може да бъде творческа и че нейният стопански просперитет се крие преди всичко в организираният сили на целия български народ. С приемането на този закон — закона за самоиздръжка на държавните и държавно-автономните предприятия — ние идем да подчертаем това наше разбиране и да го докажем на дело.

Но тук, г-да народни представители, разглеждайки този законопроект и гласувайки за него, ние се чувстваме задължени да напомним на ония лица и институти, които ще се ползват от него, да внимават, што да не се допускат увлечения при създаването на държавно-стопански предприятия, както отначало при създаването на трудовите земеделско-производителни кооперации, защото така, както е реактивен законът, при непознаване действителността, често пъти под влиянието на чисто теоретични схващания, може да се изпадне във вредни за самото народно стопанство увлечения и да се компрометира и самият закон.

При сегашното развитие на нашата стопанска общественост, стопанските дейности у нас се развиват, ако може да се изразим в три направления, в три сектора: държавния, кооперативния и частно-стопанския сектори. Ние трябва да имаме разбирането, при подхващането особено на новите стопански инициативи, докъде да се разпростира държавната, докъде кооперативната и докъде частната инициатива. Едно строго разграничение, безспорно, не може да се даде и ние не трябва да прибъгваме до такова, но ние трябва да имаме принципно схващане по него и винаги при разрешаване на такива въпроси да изхождаме от един такъв принцип.

Безспорно, държавата, като върховен разпоредителен институт, в провеждането стопанските инициативи чрез своите органи, може да даде най-пълна и цялостна организация на дадени стопански предприятия и въобще да внесе по-голяма планоност в цялото наше народно стопанство, като го съчетае и с целия останал неин живот. И ако практически това изцяло би се постигнало, ние нямаме нищо против, нашият стопански живот още сега да се постави напълно на държавни начала. Но ние засега имаме специфични за времето условия, ние имаме и характерни за нашия бит и за нашата структура условия. Ние ще трябва да действувате в съобразност с тия условия.

Когато ще се заговори за държавно-стопански предприятия, ние ще трябва да разбираме предприятия от национален мащаб. Ония предприятия, които имат по-широк обхват и не могат да се обхванат, да кажем, от местната, локалната инициатива: електрификация, минно дело, язовири, пътища и съобщения, селскостопански станции, разсадници, заводи за разплодяване и разпространяване на подобен расов добитък, индустриални предприятия от по-голям мащаб и пр. и пр. Подобни инициативи от национа-

ден мащаб имаме много. Такива тепърва ще има да се подемат. Дайте на първо време да разгърнем инициативите на държавата в реализирането на тези големи предприятия. На малките предприятия, където има местна инициатива, особено местна обществена инициатива, нека дадем възможност да впрегнат в творчество и силите на местното население.

В България имаме разрастнало мощно кооперативно движение, което играе една много голяма роля за стопанското и културно издигане особено на нашия селски народ. Кооперациите по селата са обхващали важни стопански инициативи. Те организират силите, морални, физически, умствени и материални на нашите селяни. В създаването на държавни стопански предприятия в никой случай не трябва да се допуска да се получава кръстосана дейност между кооперации и държавни стопанства. Там, където е нужно, кооперативната и държавна инициатива, а някъде дори и частната инициатива да координират усилията си, трябва да си съдействуват. Разнодействие, особено между кооперативната и държавната инициатива, не трябва в никой случай да се допуска.

Свършено несъвместимо ще бъде напр. Дирекция храноизнос, като държавно предприятие, при наличието на създадена вече организация по събиране на яйцата чрез кооперациите, районните съюзи и Общия съюз на българските земеделски кооперации, да пристъпи към изземване на тази инициатива или на други подобни. Дирекция храноизнос или друг държавен институт би могъл да прави вмешателство в разпределението и планирането на едро на подобни стоки, да прави внушения, да контролира и направлява генералното провеждане на подобни инициативи, но да създава вече нова организация и да изземва тези инициативи от кооперациите, това е нито съвместимо, нито целесъобразно със съществуващите засега условия за провеждане на подобна стопанска дейност. Ние можем да посочим и други примери. В нашата страна имаме и високопланински пасбища. Някъде тези пасбища досега не са напълно оползотворени. Наляга се да се засили и подобри скотовъдството в тези краища. Местното население има опит и чрез организиране на кооперативни скотовъдни ферми, с помощта на държавата, може да постигне резултат. Смятаме също, че свършено нецелесъобразно ще бъде в тези пасбища, при наличието вече на местна обществена инициатива, и държавата да организира свои скотовъдни държавни стопанства. Тук държавните стопанства биха намерили своето оправдание, ако нямаше местна инициатива или пък, за да се правят нужни проучвания и да се съдействува за расовото подобрене на добитъка в този край.

Ние също разполагаме с голямо количество гори, които растат главно из нашите планини. Тези гори в по-голямата си част са държавни. Там, където има гори, има и горско население, и то будно и предприемчиво население. Това население се е организирано в свои кооперации и съюзи, влага организирано физическия си труд в сеч и извозване на суровите материали, създава и свои индустриални предприятия за преработването им. И в това отношение имаме постигнати блестящи резултати. Смятаме за съвършено нецелесъобразно и стопански вредно, дори в такива райони, където имаме организирано горско население, обхванато от творчески ентузиазъм, да се строят държавни гатери, които да се обособяват в самостоятелни държавни стопански предприятия. Тук, по отношение работата в горите, държавата има много големи задачи за разрешаване: уредба на гори, постройка на горски пътища, на декилници и въздушни линии, горски жилища и пр. В организиране и завършване на тези подобрения би трябвало тя да насочи своите усилия, както и в контролата по експлоатацията на самите гори, а колкото до организиране на горския труд, за начина на преработка на материалите и грижите за техния пласмент, това най-добре може да се извърши от местната инициатива, изразена чрез кооперациите, от организирания местни сили, които носят в себе си и опит при работата, и усет към нейното ползване.

Като пример ще посоча държавното горско стопанство „Тича“ при държавните гори Лонгоза и Гениш ада, намиращи се в долното течение на р. Камчия. Там има създадено едно голямо държавно предприятие, което е подвластно на Министерството на войната, респ. на трудовите войски и което, при селанската система на ръководство и на отчетност работи на загуба. То ще работи на загуба и утре, след като прокараме този закон, който разглеждаме днес, защото там сега условията коренно са се променили в спяние с тях, при които това предприятие е създадено. Когато се е създавало това предприятие, там е имало население, липсвала е квалифицирана работна ръка. Сега в района на това стопанство има около 50 горски кооперации с 8.000 члена, с кадри и полностовна работна ръка за работа в горите. Държавното стопанство работи с неквалифициран труд на трудовците. Сега горските кооперации, като отделни предприятия, и държавното стопанство взаимно уреждат дейността си и далеч не може да се постигне нужният производствен и стопански резултат. А при повече разум, при по-голяма далновидност и при правично отчитане условията в настоящия момент държавата и кооперациите биха координирали действията си, при което напълно ще се получи желанят резултат, а трудовците, вместо да губят времето си там, да бъдат ангажирани в напредна в пътища или други предприятия, за което нашите трудови войски имат по-добра организация.

И ето, при наличието на тази действителност и при установеното вече поименно схващане по тези въпроси, ние виждаме, че имаме възможност за широко разгъване на държавно-стопански инициативи, на държавно-кооперативни такива. И там, където е нужно да се изградят по-големи стопански предприятия, в изграждането на които местната организирана инициатива може да даде помощ за тяхното изграждане, но не може напълно да ги изгради, да се създадат смесени държавно-кооперативни пред-

приятия, какъвто е вече кооперативният комбинат „Минкова махала“ при гара Бойчиновци.

И така, ние ще трябва с подобни закони да дадем възможност на държавата, с всичката си сила, мощ и авторитет, в съчетание със силите на българския народ по места и общо в цялата страна, да провежда големите и полезни стопански инициативи в страната ни, за да може в по-скоро време да се изгради мощна и благоуделна стопанска България.

Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз намира, че внесенният законопроект е навременен, целесъобразен и напълно отразява разбиранията на сдружените земеделци от цяла България, поради което тя го одобрява и ще гласува за него. (Ръкоплескания)

Председателстващ Георги Трайков: Има думата народният представител Марин Йовев.

Марин Йовев (с): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Внесенният законопроект за самоиздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия е една важна крачка в реализирането на стопанската програма на Отечествения фронт, прокламирана на 17 септември 1944 г.

След като г-н министърът на финансите даде съществени обяснения върху същността на закона, след като и преждоговорите обрънаха достатъчно подробно внимание върху неговата същност, аз искам с няколко думи само да обрна вниманието ви на една друга страна на този закон — на неговата прогресивно-революционна роля.

Въпросът се касае не само тези държавни предприятия да не тегнат на бюджета на държавата, но сами да се издържат и сами да могат да дадат възможности за по-нататъшно тяхно рационализиране и развитие, т. е. за повече и по-добро стопански блага. Стремелът към повече стопански блага и към по-добро задоволяване на обществото е бил вечен стремеж на човечеството. В този стремеж то е рационализирило своите средства на производство, отивало е към по-високи и по-високи стопански системи. В дадения момент и с този законопроект се цели да може така да се наредят нашите държавни стопански предприятия, щото те могат да се рационализират, да могат да дадат повече материални блага не само на тези, които работят в тези предприятия, но и на цялото общество.

Човекът от край време, стремежи се в своя ежедневен живот да задоволи своите потребности, е изнамирал разни средства за производство, използвал ги е, усъвършенствувал ги е и по такъв начин е рационализирал своята стопанска система.

Днес Отечественият фронт, приемайки този закон за самоиздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия, иде да потикне нашето стопанско развитие, да го рационализира и революционизира. И на това аз искам да ви обрна вниманието.

Почитаеми г-жи и г-да народни представители! Известно ви е, че навсякъде се разправя и винаги се е разправяло, че държавата е лош стопанин. Не се касае тук до корумпирани личности, до некадърни. Касае се до една държавна система, която е свързана с известни закони: закона за бюджета, отчетността и предприятния и закона за цензозете. Необходимо е държавата да даде възможност, начело на такива предприятия да се поставят лица, които са дали доказателства за своите способности; да може дадено лице, поставено начело на едно такова предприятие, да има суверено право да работи и да го усъвършенствува, намирайки се само под върховния контрол на министъра. Поверено управлението на едно държавно или държавно-автономно стопанско предприятие на едно такова лице, това лице трябва да има свободата да избира своите помощници, своите сътрудници, като не се съобразява с закона за цензозете, а като се съобразява с това, дали съответното лице, което ще назначи, е достатъчно способно, дали ще може да вложи своя труд в предприятието така че да бъде той достатъчно продуктивен, достатъчно рационализиран. Ето туй е основното, което е легнало в предложението законопроект.

В законопроекта се предвижда и друго нещо съществено — да могат да се дават известни възнаграждения на тези, които работят в тези предприятия, вън от това, което е определено по държавния бюджет, за да бъдат стимулирани да вложат всичката своя енергия и познания, както става в частните предприятия, които, възприели този принцип, винаги вървят все нагоре и нагоре. Рационализирането на тия предприятия ще бъде подпомогнато, ако хората, които работят в тях, бъдат достатъчно заинтересувани и поощрявани, за да тласкат предприятието напред.

Но, г-жи и г-да народни представители, аз намирам, че процентът, който е предвиден в законопроекта 5%, за възнаграждение на тези, които ще работят, е далеко недостатъчен, за да може този, който управлява, респ. директорът, да възнагражда своите сътрудници в оня размер, в който те трябва да бъдат възнаградявани, за да могат с всичката си енергия да работят в това държавно-автономно стопанско предприятие, а не да търсят своята прехрана и приложение на своя квалифициран труд в частните предприятия. Затуй този процент да не бъде в размер на 5%, а по-голям.

Също 5% се предвижда и за фонда „Социални мероприятия и ползобитие бита на работниците“. И този процент трябва да бъде увеличен.

Въобще, трябва да се има пред вид, че работниците в предприятието трябва да бъдат добре възнаградени и така поощрявани, щото, чувствувайки се достатъчно задоволени, да могат да вложат всичката си енергия и познания в работата на предприятието.

Ние намираме, че предложеният законопроект за самоиздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия ще допринесе те да бъдат поставени на една здрава основа. И

действително отечественофронтовското правителство чрез такива мероприятия ще може, както се каза, да създаде една цветуща и благоденстваща бтечественофронтовска България.

Изхождайки от тази гледна точка, нашата парламентарна група, на Работническата социалдемократическа партия, заявява, че ще гласува по принцип предложението законопроект. (Ръкоплескания)

Председателстващ Георги Трайков: Има думата народният представител Стефан Габровски.

Стефан Габровски (р): (От трибуната) Г-да народни представители! Трябва да поздравим инициативата на г-на министра на финансите, че най-после идеята за самоздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия добива с предлагания законопроект практическо разрешение. Това ще бъде едно от най-крупните мероприятия на днешното Народно събрание. Стопанските и социални последици от въвеждането на самоздръжката в държавните стопански предприятия ще бъдат от такова огромно значение, че днес, те трудно могат да се обхванат и цялостно да се преценят.

От държавни предприятия, повече бюрократически ръководени, поглътящи грамадни средства и приключващи най-често с дефицити, те ще се превърнат в жизнеспособни, рационализирани предприятия, които да се издържат сами, за да се развият и модернизират. Поставени при условията, при които работят частните предприятия, те ще се съобразяват с условията на пазара, с техническите нововъведения, стремежи се да бъдат конкурентноспособни, и няма да разчитат на държавната каса.

Закрепването и развитието на тези стопански единици ще зависи от много условия, и преди всичко от правилното и компетентно ръководство и от професионалната подготовка и съзнанието на чиновниците и работниците. Затова провежданата реформа ще бъде пробен камък за новата стопанска политика на днешната държава на Отечествения фронт. С преуспяването на държавно-стопанските предприятия, организирани на началата на самоздръжката, ще се разбие веднаж завинаги оформеното обществено мнение, че държавата е изобщо лош стопанин.

Г-да народни представители! Нека се спра набързо на някои текстове на законопроекта. Смятам, че правилно са схванати и отразени в закон-проекта принципите, на които трябва да се изгради самоздръжката на държавните стопански предприятия и едва ли някой би се противопоставил. Главните принципи са: обособяване на предложението със свой производствено-финансов план, отделен от държавния бюджет, еднолично управление, облагане на общо основание както частните предприятия и др. Тия принципи са прокарани в членове 7, 8, 9, 17 и др.

Заседно с началото на свободна инициатива, в проекта се прокарва обаче и засилване на личната отговорност на главния директор, на лицето, което ръководи предприятието. Изобщо управлението на тия предприятия се организира по начин да добият свобода и гъвкавост, с които се ползват частните предприятия и частните инициативи.

Накрая позволявам си да направя някои бележки от второстепенно значение. Смятам, че от гледището на по-ефективен контрол би трябвало да се назначат за проверители заклетите експерт-счетоводители, да се предвидят санкции за ония, които злоупотребяват с положението, което имат в предприятието, като използват негови стоки, материали и пр. Би трябвало да се предвидят по-големи глоби и наказателна отговорност, защото се касае до огромни материални средства, вложени в предприятията.

Накрая заявявам, че парламентарната група на Работническата партия ще гласува, по принцип, за законопроекта за самоздръжката на държавните стопански предприятия, като си запазвам правото в комисията да направя някои ценни препоръки. (Ръкоплескания)

Председателстващ Георги Трайков: Давам 15 минути отиди. (След отиди)

Председателстващ Георги Трайков: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата народният представител г-н Иван Каменов.

Иван Каменов (зв): (От трибуната) Г-да народни представители! Сесирани сме с законопроект, който осъществява част от програмата на Отечествения фронт — да се създаде при възможно най-добри условия за работа най-голямо производство в държавните стопански предприятия, изобщо да се подобри държавните стопанства. Правени са опити и друг път, този въпрос е повдиган и по-рано, обаче резултатите не са били добри, защото всичко е оставяно в ръцете на бюрократията, цялата работа е трябвало да се урежда от чиновници.

Първото условие за подобряване качеството на производството в тия стопанства е премахването на бюрократията. Това се цели с законопроекта: премахва се анонимното, безотговорното действие в стопанските предприятия. Ние знаем, че в стопанските предприятия се влага много бюджетни средства и в края на краищата виждахме, че абсолютно никакъв резултат не се постига. Ние виждаме печалното състояние, в което се намират тия предприятия, защото те стоеха зад една установена форма, при която не се знае кой е отговорен.

С поставянето на преден план личната отговорност на ръководителите на предприятието, безспорно тази аномалия, която съществува и която до голяма степен компрометираще предприятията, ще бъде премахната.

Положителното е и това, че държавата ще се освободи от прякото ѝ участие в ръководството на тия предприятия, ще се облекчи и бюджетът на държавата за издръжката им.

Нуждата да се създаде автономия за тия предприятия е отдавна налице. Трябваше само да се намери сила, която да автономизира тия предприятия, за да се рационализира тяхното производство. Обаче, ако законопроектът не бъде одобрен, мене ми се струва, че не ще можем да се освободим окончателно от бюрократичния елемент, който досега съществуваше производството в тия предприятия.

От друга страна, премахвайки канцеларщината, бюрократията, не бива да отидем в друго увлечение и да установим безотговорността. Освобождавайки тия предприятия от ограниченията, които създава законът за бюджета, отчетността и предприятията, все пак трябва да намерим начин за провеждане достатъчна бдителност и контрол върху тях, особено в началото, когато те ще се формират на нова основа, когато ще трябва да укрепят и да увеличат своето производство. Ние виждаме, че в това отношение нямаме традиции, нямаме резултат, нямаме такова положение, че като премахваме досегашната отчетност, която бе една пречка, от друга страна пък да не изпадне в друго състояние, при което да излезе на повърхността безотговорността, която може да компрометира предприятията.

Министър д-р Иван Стефанов: Отчетността не се премахва.

Иван Каменов (зв): Отчетността не се премахва, обаче ние знаем, че много фирми имат отчетност, но все пак, когато искат, правят прикрития в своите сметки. Не е достатъчно да има счетоводство. Трябва да има повече бдителност и окоето на контролата да надзърта по-дълбоко и по-осезателно в тия предприятия.

Министър д-р Иван Стефанов: Контролът на Финансовото министерство е абсолютно осигурен, както и контролът на съответните министерства.

Иван Каменов (зв): На това само ще се радваме и ще очакваме по-добър резултат. Ние не можем да отречем, че като се въвежда личната отговорност, като се поощрява личната инициатива и проявлението на едно лице, което, ако и да няма личния материален интерес, който движи ръководителя на едно частно предприятие, ще има морално удовлетворение, ще има амбиция, в това отношение безспорно се прави крачка напред, защото по този начин ще се създаде предприемчивост, ще се насочи вниманието към откриване нови форми на производство. Законопроектът предвижда награди за ония, които се проявяват. Това ще допринесе твърде много за производството, за раздвижването на личната инициатива и предприемчивост.

За да може обаче да видим какъв резултат ще се получи в тия стопански предприятия, ние ще трябва да направим всичко необходимо. При поставяне основите на тия автономни предприятия трябва да се състави инвентарен протокол и баланс, за да може да се знае при какви условия, при какъв инвентар, с какви материали, с какви средства започва предприятието своето ново производство, за да може по-нататък да направим съответните изводи и да видим дали действително е подобро производството или не. Често път става нужда да се казва това, което каза един от преждеговорилите другари за държавната работа. То е затова, защото, хвърляйки бюджетни средства в такива предприятия, никой не може да им хване сметката, от баланса не може да се види какви са резултатите — какво е производството на предприятието с какви капитали разполага, с какъв инвентар, как се поддържа инвентарът.

Марин Шиваров (з): Г-н министре на финансите! Г-да народни представители! Имаме като гост в залата румънския министър на информацията. Моля да му отдадем нужното внимание. (Всички стават прави и с продължителни ръкоплескания акламираат румънския министър на пропагандата г-н Константинеску Йш, който е в дипломатическата жожа и с поклони благодарни за отданото му внимание. Гласове: „Да живее братска Румъния!“)

Йордан Бодуров (с): Да живее братството между България и Румъния!

Министър д-р Иван Стефанов: Г-н Каменов! Моля Ви да обърнете внимание на чл. 6, с който се обезпечава предаване имуществото на новообразуваните стопански единици.

Ефрем Митев (с): Предприятието се задължава само с 2/3 от оценката на имуществото.

Иван Каменов (зв): По начало този въпрос съвсем не е изоставен, обаче не е изразен ясно.

Министър д-р Иван Стефанов: Правилник ще има.

Иван Каменов (зв): Освен ако по-нататък се оточии в правилника, който се предвижда да бъде изработен. Във всеки случай този въпрос ще има голямо значение, за да може по-нататък да се установи как се работи и какво се произвежда. Тия предприятия не бива в никой случай да ги поставим при такива условия, че да продължават да бъдат в тежест, под една или друга форма, върху народното стопанство, независимо от това, по какъв начин ще си изразходват средствата. От друга страна те не трябва да конкурират частното производство, което чувствително може да бъде засегнато и дори разнебитено. Трябва да поставим тия предприятия така, че да се знае при какви условия почват работата,

с какъв капитал и инвентар, за да може да се извади по-нататък заключение за резултатите. Контролът трябва да бъде правилен и ефикасен.

От това гледище намирам, че широката рамка, в която искаме да поставим тия стопански предприятия още от началото, не ще бъде особено резултатна и плодотворна. Те ще бъдат поставени при условия, при които от една страна ще им бъде обезпечена свобода на действие, проява на личната инициатива, която ще бъде поощрена, а от друга страна те ще почнат отначало работата си както всяко друго предприятие — ще има да се справят с всички пречки, ще трябва да се приспособяват към условията.

Един пропуск намирам, че се прави, като се освобождават тия предприятия от гербов налог. Когато тия предприятия почнат да сключват договори за доставки на държавата, те ще изместят частните предприятия, защото освобождаването им от гербов налог би ги поставило при по-благоприятни условия. Това не е оправдано, защото тия предприятия са оставени при свобода на действие, имат развързани ръце и не са свързани от закона за бюджета, отчетността и предприятията, както досега. Независимо от това те ще бъдат предпочитани при всеки случай пред частните предприятия, когато е въпрос за пласмент на техните произведения.

Бочо Илиев (к): В най-лошия случай за частните предприятия ще бъдат предпочитани.

Министър д-р Иван Стефанов: Няма такова нещо, г-н Каменов.

Иван Каменов (зв): Прави ми впечатление, че им се дават големи привилегии.

Министър д-р Иван Стефанов: Няма никакви привилегии.

Коста Крачанов (з): Най-хубаво е държавните и автономните предприятия да ги ликвидираме и да остане само частният сектор!

Иван Каменов (зв): Няма да ги ликвидираме. Не става въпрос за ликвидирането им. Те ще се развиват, те ще дават резултати. Дори и да имаме желание да ги спъваме, те пак ще се наложат, защото частните предприятия не могат да извършват някои работи по простата причина, че няма да разполагат с всички средства, с които разполага едно автономно предприятие.

Поставяйки така въпроса, никой не може да се обяви сериозно против, никой не може да поставя прът в развоја на тия стопански предприятия, които се поставят сега на автономна основа. Такава идея, такава мисъл най-малко може да се помисли никой да прохара при разглеждането на тоя законопроект в отечественофронтовския Парламент.

По някои от текстовете на законопроекта също така би могло нещо да се каже.

Комисията, която ще определя кое предприятие трябва да се постави на автономни начала и кое не, с много ограничена. Би трябвало тая комисия да бъде по-разширена, членовете ѝ да не бъдат само от едно ведомство, затова защото това ведомство ще разрешава въпросите с оглед само на оная област, в която то действа. А ние знаем, че когато поставяме едно предприятие на автономни начала, то ще намери приложение на своята дейност и в други области и може да засегне и други ведомства. Бих казал, че много бюрократично ще се определя кое стопанство да бъде обособено на автономни начала, защото общественният елемент е изключен от комисията и е оставено само на чиновници да разрешават този въпрос. Мене ми се струва, че и Народното събрание може да бъде сезирано в известни случаи да си каже думата, особено когато се касае за предприятията, които се засягат в последната алинея на чл. 3. Ако това се приеме, тогава ще можем да избегнем някои грешки, които в последствие би трябвало да оправяме и които биха тежали на нашето народно стопанство. Например самоиздръжката на железниците. Ние не бихме могли да я предоставим да се разреши изключително от чиновниците по ведомството на железниците, само от гледището на интересите на това държавно стопанство, през призмата и през очилата, през които ще я видят чиновниците от ведомството на железниците, защото там са засегнати много интереси — народностопански, просветни и др. Едно такова стопанско предприятие не би имало в никой случай интерес да даде възможност например на учащата се младеж да обиколи страната, правейки своите научни екскурзии, при един намален тарифен цени, така както е било в миналото или както би трябвало да бъде, защото нагледността при обучението допринася твърде много за създаването на една здрава просвета. Ако се правят ученически екскурзии при намалени цени, това няма да бъде в интерес на железничното стопанство. След това може да се постави въпрос, някои категории и съсловия от народа да пътуват с намаления по железниците. Такъв е случаят с многодетните майки. По закон тия жени, които са отделили по 3—4 рожби от своето тяло, имат право да пътуват по железниците с намалени или безплатно, но и до днес тоя въпрос не е уреден и не им се издават билети за пътуване с намаление или безплатно.

Аз ви казвам само един пример, който безспорно е от значение. Но има и други държавни стопанства, при които може да има по-широко приложение даването на облиги. Затова комисията, които ще обособяват тия стопанства на началата на самоиздръжката, би трябвало да се състоят не само от ограничен кръг чиновници от едно ведомство, но в тях да вземе участие и общественният елемент.

Каквото и да правим, за да поставим тия предприятия на една чисто стопанско-търговска база, все пак не бихме могли да направим това, защото те ще имат сигурен пласмент, ще имат и сигурни доставки на продукти.

Аз смятам също така, че е един пропуск това, дето от печалбите не се отделя един процент за държавния бюджет. Това би трябвало да стане, защото все пак тия предприятия ще ползват по някакъв начин държавата.

Безспорно ние ще трябва да положим всички усилия, шото да създадем условия, да дадем възможност на тия автономни предприятия да се развиват, да се разширяват, да просперираат. Голям дял от печалбата, която те ще реализират, трябва да отива за тия предприятия — да се разширяват, да се подобряват, да подновяват инвентара си и т. н. — но ние не бива да лишаваме държавата от каквото да било приход от тия стопанства. От мотивите и смята за конопроект се вижда, че ще има твърде много такива предприятия и най-важното, че тия предприятия ще засягат основните области на нашия стопански живот, което нещо безспорно ще даде своето отражение.

Ние разправяме, че имаме много гори, а в същност, ако се направи едно проучване, ако се направи едно изследване, ще се види, че ние не разполагаме с толкова много гори, както някои казват. Ако Дирекцията за горите стане самоиздържащо се предприятие и води политиката с оглед само на печалбата, би се изпаднало в противоречие с интересите на народното стопанство, с нуждите на народа от дървен материал, защото ще искат да извършат много тоя материал и ще принудим хората да се лишават от употребата на дървен материал, да не задоволяват своите нужди.

Бочо Илиев (к): Самоиздръжка не значи печалба.

Иван Каменов (зв): Напълно ясно е, че самоиздръжка не значи печалба, но в глава пета се предвижда как ще се разпределя чистата печалба. Щом като се предвижда как ще се разпределя тази печалба, по начало тия предприятия ще имат известна печалба. Заради тази печалба тия предприятия няма да се обвържат в спекулантски, в никакъв случай те не ще засият спекулата в най-отвратителен смисъл, по никой не си прави илюзия, че тия предприятия трябва да покриват своите разходи и да подновяват своя инвентар.

Най-после идвам до въпроса за отговорността. При наличността на един закон, където изрично е уреден въпросът за отговорността на ръководителите на тия предприятия, които все пак ще имат качеството на чиновници, аз смятам, че нищо не ни пречи да предвидим и в този закон съответните санкции. Аз съм напълно съгласен с Бочо Илиев, че един глоба от 2.000 лв. и нагоре за някои безспорни грешки, които в много случаи са чистокръвни престъпления, е едно наказание много леко, много слабо. Също така би било много малка наказателната санкция, ако тя се изрази само в едно дисциплинарно наказание — да бъде сменен или уволнен един ръководител. Безспорно мнозина ще предпочетат, ако може, да направят някакъв добър гешейт, след което да напуснат и да отидат да живеят на по-широка нога. Така че наказателните санкции в този законопроект ще трябва да бъдат усиленни, докато се създаде един специален закон, който да уреди въпроса за отговорностите на всички, които, имайки качеството на чиновници и разполагайки с обществени имущества, забравят това и се обвържат често пъти на дербиен — смятат тия имущества като своя мушния, запостават самите предприятия, компрометират една хубава идея и нанасят една щета на народното стопанство.

За да може тия стопанства да работят, да дават по-големи резултати, много необходимо е да има един план, за който се спомена. Ако обособим на началата на самоиздръжката всички държавни предприятия и стопанства, без да имаме един план, по който те да работят, ние ще изпадне в същото положение, в което бяхме изпаднали през време на войната — кожухчетата да се раздават на войниците на Петрозлеа. Когато има план, ще знаем в какво количество ще трябва да се изработи даден продукт и кога ще трябва да се изработи. Когато ще има план, безспорно производството ще бъде рационализирано, обществено полезно, а същевременно ония, които все още се съмняват, че държавата може да бъде добър стопанин, добър производител, ще възприемат, ще се съгласят, че тия предприятия, обособени на базата на самоиздръжката, ще бъдат обществено полезни, за да не може по-нататък да се говори против тая система и да се смята, че се върши нещо опасно за народното стопанство.

Създадени тия самоиздържащи се стопанства, там ще намерят пласмент на своя труд много хора, които сега стоят настрана, поради това, че тия стопанства са сковани, попади това, че техните ръководители нямат един широк поглед за развитието им. Често пъти, нямайки възможност да произвежда далени продукти частната инициатива, ние сме изнудени да ги внасяме от странство и по тоя начин да изразходваме нашите парични средства. Когато създадем тия стопанства, които ще дадат едно голямо производство на такива продукти, ние действително ще създадем една благодетелстваща България. (Ръкоплескания)

Министър д-р Иван Стефанов: Ще гласувате ли законопроекта?

Иван Каменов (зв): Още в самото начало аз казах, че ние одобряваме този проект и ще гласуваме единогласно за него, като смятам, че онова, което има да се поправи, ще бъде поправено в комисията. (Ръкоплескания)

Председателстващ Георги Трайков: Други оратори няма запишани. Ще пристъпим към гласуване. Които г-да народни представители приемат на първо четене законопроекта за самоиздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към разглеждане на точка пета от дневния ред.

Първо четене на законопроекта за трудовите норми.

Моля, г-на секретаря да го прочете.

Моля, г-да народни представители, да се съгласите да не се четат мотивите на законопроекта. Който е съгласен с това предложение, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Любен Георгиев (р): (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТ за трудовите норми

I. Понятие и обхват

Чл. 1. Работодателите или ръководителите на всички частно-правни и публично-правни предприятия се задължават да въведат трудови норми и да заплащат изработеното над нормите.

Централната комисия по трудови норми определя реда и времето за въвеждане на трудовите норми в отделните стопански отрасли и производства.

Чл. 2. Трудова норма е произведеното количество продукт или извършена работа за единица време (час, ден и пр.), което дава средно производителният за специалността и разряда си работник, при съществуващите организационно-технически и производни условия на предприятието в зависимост от вида, размера и качеството на материала и произвеждания артикул.

Отчитането на трудовата норма е лично (индивидуално), а където това е невъзможно, то става за определена група.

II. Органи — седалище, състав и компетентност

Чл. 3. Към Дирекцията на труда се учредява Институт за трудови норми. Институтът се управлява от директор, назначен от Министерския съвет, по представяне на министъра на социалната политика.

Устройството на института, както и назначаването на служителите, се извършва съгласно правилник, одобрен от Министерския съвет, и по определен бюджет от института.

Чл. 4. Върховен орган по приложение на постановленията на настоящия закон е Институтът за трудовите норми, към който се създават следните комисии:

а) Централна комисия по трудови норми, в следния състав: председател — ръководителят на института или неговият заместник и членове — по двама представители на Общия работнически професионален съюз и на съответния Общ съюз на работодателите или съответното ведомство, чиято компетентност се застъпва от един представител на Върховния стопански съвет и на Върховната стопанска камара;

б) Клонови комисии по трудови норми, в следния състав: председател — представител на института и членове — двама представители на съответните браншови професионални съюзи на работниците и работодателите или ведомство и двама специалисти, посочени от двете страни. Местни комисии, към всяка инспекция на труда, а там, където няма такава, към общинското управление на всяко населено място, където има повече от две предприятия, в реда, установен в настоящия закон, трябва да бъдат въведени трудови норми, които комисии имат следния състав: постоянен — представител на Инспекцията на труда, представител на местния Синдикален съвет и двама специалисти; сменяем — по двама представители на съответните професионални организации на работниците и работодателите.

Чл. 5. Към всяко предприятие, в което, съгласно чл. 1 на настоящия закон, следва да се въведат норми, се създават комисии по трудови норми в следния състав: един специалист от предприятието, работодателят или негов представител, един представител на профкомитета.

Чл. 6. Комисиите на предприятията изработват, прилагат и предлагат изменения в трудовите норми и изработват таблици за заплащане изработеното над нормата, ако такива не са изработени в съответните клонови комисии.

Чл. 7. Местните комисии съдействуват на комисии по предприятия за изработване на трудови норми, проверяват и одобряват установените такива в предприятията с еднакви технически и производствени условия.

Чл. 8. Клоновите комисии изработват общи таблици за заплащане изработеното над нормата, общите формули и принципни положения, въз основа на които ще се изработват трудови норми. Те одобряват изработените от комисии по предприятия трудови норми, както и тяхното изменение и допълнение.

Същите определят кои предприятия, части от тях, специалности или видове манипулации, могат да бъдат освободени от задължението да въведат трудови норми.

Чл. 9. Централната комисия съгласува работата на клоновите комисии и съдействува на института за реда на въвеждането и правилното установяване на трудовите норми в отделните отрасли и производства.

Същата разглежда и дава мнение по изработваните от клоновите комисии общи формули, принципни положения и общи таблици, както и тяхното изменение и допълнение.

Чл. 10. Институтът контролира и съдействува за установяване на научно обосновани реални трудови норми във всички стопански отрасли. Той одобрява общите формули, принципните положения и таблицата за заплащане изработеното над нормите, както и тяхното изменение и допълнение.

Чл. 11. Министерствата, по ведомствата на които има стопански предприятия, се грижат за установяването на норми на своите предприятия по реда, указан в настоящия закон.

Чл. 12. Всички комисии по трудови норми, действащи съгласно разпоредбите на настоящия закон, са органи на Института за трудови норми. Тяхната длъжност е почетна.

Чл. 13. Одобрените трудови норми се регистрират в Инспекцията на труда по реда, по който се регистрират колективните трудови договори. Одобрените на трудовите норми влизат в сила от първо число на месеца, който следва след месеца, през който са регистрирани.

Чл. 14. Трудовите норми се одобряват за определен срок, след изтичането на който биват задължително проверявани.

При промяна на някои от производствените условия на общите формули и принципни положения, или ако са погрешно установени трудовите норми подлежат на предсрочно изменение. То става по поощри на заинтересуваните страни или на предвидените по настоящия закон органи и се извършва по реда, предвиден за тяхното установяване.

III. Заплащане изработеното над нормата

Чл. 15. Изработеното над нормата се заплаща от работодателя или ведомството, въз основа на изработената таблица, по следния начин:

а) заплаща се съответната част от надницата или заплатата на работника, припадаща се към произведената над нормата единица;

б) заплаща се прогресивно припадащата се част премия от икономите, които се реализират от отпадналите при наднорменото производство калкулационни елементи, в зависимост от процентното превинаване на нормата и съразмерно надницата или заплатата.

Чл. 16. Таблиците за заплащане на наднорменото производство се изработват въз основа на последните одобрени калкулации, а където няма такива, въз основа на преценката на съответните клонови комисии и влизат в сила след одобрението им.

Чл. 17. Установените таблици за заплащане са валидни до края и могат да бъдат предсрочно изменявани, само при изменение на калкулацията или ако са налице някои от условията, казани в чл. 14, алинея втора.

Тези изменения влизат в сила след одобрението им и се прилагат от деня, в който е направено изменението на калкулацията.

Чл. 18. В таблицата за заплащане изработеното над нормата се определят известни проценти, които да останат в полза на предприятието, както и за премиране на някои служители от административния и канцеларски персонал, съобразно заслугите им за общото повишаване на нормите.

Такива проценти могат да се определят и за образуване на фонд „Работнически социални мероприятия“ при съответните предприятия, който фонд се управлява от профкомитета, по специален правилник, одобрен от министъра на социалната политика.

Процентите, упоменати в алинея първа и втора на настоящия член, се определят от Централната комисия.

Чл. 19. Заплащането на изработеното над нормата в държавните и общински мероприятия се извършва, съгласно разпоредбите на чл. 15, от средствата на отпуснатите за целта кредити.

Чл. 20. Работниците, чийто труд не подлежи на нормиране, но участвуват непосредствено в производствения процес, получават съответна премия, въз основа на общото средно повишаване на трудовата норма в предприятието, отделението или групата, с която са непосредствено свързани по преценка на комисията в предприятието. Заплащането на тази премия става от изработеното над нормата.

Чл. 21. На техническите ръководители на група, отделение, отдел или цяло предприятие се заплаща прогресивна премия в зависимост от общото средно превинаване на нормите в ръководената от тях група, отделение, отдел или предприятие, съразмерно надниците или заплатите им, и това заплащане става от изработеното над нормата.

Чл. 22. Ръководно-техническият персонал, който пряко участвува в производството, може да получи допълнителна премия при реализиране на икономии на сурови и спомагателни материали, както и за намаление костюемата стойност на продукта, установени от комисията при предприятието.

Работникът получава определен процент от костюемата стойност на спестените от него сурови и спомагателни материали, установени от същата комисия.

Чл. 23. Когато един работник обслужва повече от установения брой машини, на които е длъжен да даде определеното нормено производство, или ако освен своята тъй върши и работа, която е определена да бъде вършена от другото, има право да получи известен процент от припадащата се за тази допълнителна работа заплатата.

Чл. 24. Срещу заплатата, която получава, работникът е длъжен да изплати за определената за неговата специалност трудова норма.

Работникът, който по зависими от него причини дава производство над нормата, получава заплатата си със съответното процентно увеличение.

Чл. 25. Дългогодишни квалифицирани работници, които поради доказана от лекаря намалена работоспособност, вследствие на старост, изтощение и болест, не достигат нормата, се превеждат на подходяща работа.

Чл. 26. Изработеното от отделния работник или група работници (ако нормата е групова) се отбелязва ежедневно, а където

това е невъзможно, във възможния най-кратък срок в специални картони, където ръководителят нанася данните в присъствието на самия работник или групата.

Изчисляването, за заплащането въз основа на трудовата норма, става за един по-продължителен период от време, 15 дни или месец, като се решава от комисията по трудови норми при предприятното.

Чл. 27. Престоите на работниците, поради липса на двигателна енергия, повреда на машините, липса на материали или по вина на техническото ръководство и други независещи от работника причини, се приспада от установеното работно време.

Чл. 28. Изгубеното от работника време в отсъствие по неоправдани причини не се приспада при изчислението на производството му за отчетния период, т. е. това време се смята за редовно работно време. Сумите за превишени норми, вследствие неопризнатите при изчисление на производството отсъствия се отнасят към фонда „Работнически социални мероприятия“ при предприятното.

Чл. 29. Който направи рационализаторско предложение, вследствие на което се спестява работно време, материали или усилия, или подобряват условията на работата, получава съответен процент от получените икономии и други морално действащи отливия.

Чл. 30. По доклад на комисията по предприятия, Институтът одобрява постъпилите рационализаторски предложения, като прави необходимото за най-широкото разпространение и приложението.

Същият определя паричната и други награди, отпуснати от държавата на авторите на одобрените рационализаторски предложения.

Чл. 31. Суми, които работникът получава от производството над нормата, за обслужване на повече машини и за рационализаторско предложение, се освобождават от всякакви удържки и вноски по всички закони, включително и закона за обществените осигуровки.

Чл. 32. Работодател, който не изпълни разпорежданията на настоящия закон, се наказва, както следва:

- а) при първо нарушение — с глоба в размер до 20.000 л.;
- б) при повторно — с глоба в размер до 100.000 л.;
- в) при потретване — с глоба в размер до 500.000 л.

Определените в настоящия член размери на глобите за повторение се налагат само когато за първото нарушение има вече постановление, влязло в законна сила.

Констатирането на нарушенията се извършва от упълномощените от института органи, а издаването на наказателни постановления за глоби се издават от ръководителя на института.

Чл. 33. Глобите в размер до 100.000 л. не подлежат на обжалване, а останалите постановления се обжалват по реда на кн. 6, гл. V от закона за наказателното съдопроизводство.

Чл. 34. Глобите се събират от държавния бирник по реда на събиране преките данъци и се внасят в фонда „Рационализаторски предложения“ при института.

Чл. 35. Заварените от настоящия закон трудови норми и таблици за изплащане изработеното над нормата се ревизират задължително по реда, установен от настоящия закон.

Чл. 36. Институтът за трудови норми изработва правилници за приложение постановленията на настоящия закон, които се одобряват от Министерския съвет и влизат в сила след публикуването в „Държавен вестник“.

Чл. 37. Настоящият закон отменя всички закони, наредби и министерски постановления, които му противоречат, и влиза в сила от деня на публикуването в „Държавен вестник“.

(Ето мотивите към законопроекта:

МОТИВИ

към законопроекта за трудови норми.

Г-да народни представители! След 9 септември 1944 г. в нашата страна се въведоха в доста индустриални предприятия, предимно от текстилния и металния браншове, трудови норми. Въвеждането на трудовите норми стана по инициативата на работниците и със съгласието на работодателите. Мотивите бяха: повишаване производителността на труда и по-справедливо заплащане на същия чрез премийно възнаграждение. Чрез трудовите норми се поддържа съревнуването, личната инициатива и заинтересуваност у работника, които са от голямо значение за производителността на труда.

За да се осигури правилното и компетентно ръководство в материалната по трудовите норми, налага се нейното уреждане от страна на държавата, тъй като последната е заинтересувана стопански и социално. Предлагащият законопроект цели именно това.

Трудовите норми имат две страни: стопанска и социална. Стопанската страна цели повишаване производителността на българската индустрия. По отношение заплащането на труда, въвеждането на трудовата норма е един стимулиращ начин на възнаграждение и това е социалната страна на трудовите норми. Освен това въвеждането на трудовите норми е в известно съотношение със социалните въпроси за хигиената на труда и безработицата.

Прогресивно-демократическата политика на отечествено-фронтовската власт вдъхновява трудещите се маси на невяждан досега трудов подем. Това говори, че работническото днес е заинтересувано и води самоотвержена борба за непрестанно повишаване производителността на труда, за икономии на материали, за понижаване цените на стоките и повишаване качеството на произведението. Задача на правителството е да подкрепи тия благородни усилия и инициативи, като се създадат условия за тяхното развитие, с цел да се постигнат по-големи резултати.

Налага се организацията на труда в производството да се постави на нови основи, а това най-добре ще стане, като се въведат трудовите норми и се заплаща прогресивно произведението над тях.

Г-да народни представители! С приемането на предлагащия законопроект за трудови норми ще се отговори на една действителна нужда — стопанска и социална. Въвеждането на трудовите норми от една страна ще подпомогне увеличаване производството, а от друга страна ще отговори на нуждата за едно по-справедливо заплащане труда на работника. Моля ви да приемете и гласувате предлагащия законопроект.

Гр. София, май 1946 г.

Министър на социалната политика: Г. Ив. Попов)

Председателстващ Георги Трайков: Има думата г-н министърът на социалната политика.

Министър Георги Ив. Попов: (От трибуната. Посрещнат с продължителни ръкоплескания) Г-да народни представители и г-жи народни представители! Законопроектът за трудовите норми урежда една свършенс нова материя в нашето трудово законодателство. Касае се да се повиши производителността в нашите предприятия, да се създадат повече блага и да се повиши изобщо желанието у работниците за повече производство в настоящия момент.

Опитът досега доказва — и това тук трябва да го изтъкнем — че нашите работници достатъчно изпълниха своя дълг, особено в предприятиите съревнувания, а най-вече в предмайското съревнувание тази година. Аз лично имах случая да обикля почти повечето от нашите фабрики и работилници, гдето констатирах, че съревнуването, което се преследва там, не се провежда като едно агитационно средство, като едно случайно, временно явление, но е резултат на едно вътрешно голямо желание и на достатъчно съзнание за повече производство. Почти всички работници проявяваха такова желание за повече производство. Ние трябва да поощрим това желание у работниците. Държавата трябва да се намеси със своето законодателство, за да бъдат възнаградени достатъчно тия, които работят повече, които служат като пример на другите, да произведат повече блага, каквито са необходими в настоящия момент.

С настоящия законопроект се цели да се даде и едно по-справедливо заплащане на труда на тия работници, които ще произведат повече от предвидената норма. Трябва да се даде достатъчно и справедливо възнаграждение на тия, които са вложили повече труд.

Някои се опасават, че с определяне на норми и с едно голямо заплащане на труда, несъответно за сегашния момент, ще посъкване изобщо животът. Това опасение е свършено неоснователно. Опитът там, където са въведени нормите, показва, че както работниците, така и работниците достатъчно са съзнавали докде трябва да отидат, какви норми трябва да определят за всяко едно производство и за всяко едно предприятие. Няма опасност да се определят ниски норми или да се заплаща високо онова, което се произвежда над определените норми, и вследствие на това да посъкване животът. Това за честта на нашите работници и за честта на работодателите няма да стане. Напротив, аз смятам, че като въвежаме нормите и в предприятията, които още не са ги въвели, с това ще постигнем една унификация, ще ги направим задължителни за всички предприятия.

В законопроекта се предвижда къде ще бъде институтът, който ще ръководи и ще определя цялата дейност по трудовите норми.

По този въпрос в Министерския съвет се постигна единодушно съгласие, институтът да бъде при Дирекцията на труда, защото наистина този закон е един трудов закон и органите на Дирекцията на труда ще следят за неговото приложение. А за определяне на нормите се предвиждат: централна комисия, клонови комисии и най-после комисии по предприятията.

В законопроекта също така се предвижда как да става заплащането на изработеното над нормата. Вие сте цели законопроекта и знаете, че в него са определени общите правила, по които ще става това заплащане. Как ще става то конкретно, това ще определят комисията по предприятията и клоновите комисии, като централната комисия ще одобрява техните решения. По този начин ще се установи един контрол, който ще бъде гаранция за правилното изпълнение на закона.

Понеже тази материя е съвсем нова, може би законопроектът ще има известни проблеми, ще има известни недостатъци, които опитът ще ни покаже. Но което е най-важното, той ще внесе едно усъкобяване между нашите работници. Ще има повече заплащане на труда, но ще има и повече производство.

Поради всички тия съображения, които накратко ви изложих, аз ви моля, г-да народни представители, да гласувате законопроекта за трудовите норми на първо четене, за да можем да задоволим една голяма нужда в настоящия момент. (Продължителни ръкоплескания)

Председателстващ Георги Трайков: Има думата народният представител г-н Райко Дамянов.

Райко Дамянов (к): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Пред нас е сложен законопроектът за трудовите норми. Той е от жизнено значение за работниците и служащите у нас. Преди да се спрем на въпроса, който ни интересува, не можем да не се спрем на онази мрачна фашистка обстановка, в която българското работничество живееше и работеше. Жестоката експлоатация, пълната беззащитност, безправие, терорът, жестоките произволи и гаври, преследванията и разстрелите на най-преданите синове на работническата класа превърнаха страната в ад, а фабриките в място за изсмукване жизнените сокове на работническата класа. Запитайте работниците и работничките за тога-

вашния труд, и те ще ви кажат, че това беше черен, робски, каторжен труд, проклят и ненавиждан от тях.

Но 9 септември помете от власт палачите, жестоките експлоататори на българския народ и извика начело на управлението в нашата страна тези, които до вчера бяха тъпкани, потискани и ограбвани. Държавата стана една народна държава, която счита защитата на жизнените интереси на трудещите се за свой първостепенен дълг. Новата народна отечественофронтиска власт се опира на работническата класа като могъща сила, проявила се в десетилетната борба против фашизма на 9 септември и по времето на отечествената война. Днес, заедно със селшките, работническите и служащите понесат най-големите и тежки усилия в построяването и процъфтяването на нашата промишленост и народно стопанство. Днес работническото, което в миналото беше потискано, бито, разстрелявано, е свободно, участва в управлението и е един от важните, решаващи фактори в нашия стопански и обществен живот. Почувствувало това ново отношение на новата народна държава, получило огромните политически, стопански и социални придобивки, работническото у нас измени решително отношението си към държавата. Понастоящем работниците съдействуват с всички сили за провеждане до край отечественофронтиската програма, за изкореняване без остатък фашистките елементи, за пълното демократизиране на страната и за решителното подобрене на материалното, културно и социално положение на българския народ. В тази насока българските работници направят всичките си усилия, проявяват своята преданост и патриотизъм чрез увеличаване производителността на труда. Те създадохме невиджаното у нас движение на благородно съревноуване и ударничество в производството, които все по-широко и по-мощно се развиват из всички предприятия, фабрики и учреждения в страната. Без да желят сили, владяйки своя опит и патриотично съзнание, те възстановяват разрушеното от хитлеристките разбойници и техните агенти народно стопанство и работят за икономическото процъфтяване на нашия народ.

Втурнали се в съревноуването, перпишките миньори дадоха на страната в последните месеци на съревноуването 24.000 тона въглища повече от предвидените по плана. Електроработниците увеличиха производството на енергия с 9.6%. Работниците от текстилния бранш, тъкачите, произведоха плана с 12.3%, вълненото прядежство произведе 22.2% над нормата, трикотажът — 20.7%. Селско-стопанският работник тракторист Добри Кукурятков, при поема 500 декара за 50 дни, за същото време е превишил нормата с 202%, като е изорал 1.460 декара. В резултат на съревноуването, средното дневно закъснение на влаковете е сведено за пътишките до 45 секунди, вместо 6 минути за 1945 г., а за товарните влакове — до 4.45 минути, вместо 61 минути за 1945 г. В предимското съревноуване тази година 160 работници, работници, служещи и служащи, като награда за технике високи трудови постижения, получиха златни и сребърни ордени на труда. Тези орденци те ги получиха напълно заслужено, защото дадоха хиляди метри плат, стотини хиляди килограми прежда, хаотия, подкови и пр. над предвиденото. Работническата класа за личен път подчерта своето високо патриотично чувство и преданост към властта на Отечествения фронт.

Г-жи и г-да народни представители! Дълга да ви предупредя, че ако работническото в нашата страна извърши тези чудеса от трудови подвизи и прояви такава висока трудова дисциплина, то извърши всичко това не от желанието да трупа богатства или да създава несметни печалби на отделни капиталисти, а от желанието да допринесе за по-скорошното стопанско възстановяване на нашата страна или, както се изразява любият вожд и учител на работниците, другарят Георги Димитров: да работи за процъфтяването на своята собствена страна и за осигуряване пълната победа на делото за освобождението на труда от всякаква експлоатация. „Като резултат на съревноуването и ударничеството, казва другарят Димитров, трябва да се постигне материалното и културно ниво на работническата класа“. Ясно е, че само с гол трудов ентузиазъм, без реално и справедливо възнаграждение труда на работниците не може да се отиде надалеч. Ако ние не вземем енергични мерки за достойно възнаграждение на усилията на работниците, ние можем да бъдем изправени пред една нерадостна перспектива на отпадане ентузиазма и отслабване на производството. Трябва добре да се запомнят указанията на др. Димитров: „Правилно поставено съревноуване не може да има, ако неговите резултати не водят едновременно с увеличената производителност на труда, също така и към подобрене на материалните и културни условия на труда в даденото предприятие.“

За голямо съжаление обаче усилията на работническата класа не всякога и всякъде се добре оценяват. Много собственици — индустриалци снечелиха милиони левове благодарение ударния труд на героите-ударници. Много от тях обаче не заплатиха нищо лев за свръхнорменото производство на работниците и служащите. Други от тях най-често заявяваха, че не са те, които карат работниците да работят над нормите, да дават свръхнормено производство. Има и случаи, където ябесени ръководители на индустриални предприятия нанасят побой над работниците, какъвто случай вече на два пъти имаме в фабрика „Балкан“ — Габрово. С подобно отношение към производството и труда на работника не се насърчават добрата воля и желание у работниците да засилват темпа и производителността на труда. А практиката ни показва по безспорен начин, че трудовите норми са постоянен стимул, който повишава личната заинтересованост на работника за все по-високо и по-добро качество на производството. Там, където бяха въведени нормите, работниците се стремяха да достигнат и надминат нормата и да добият свръхнормени достижения. Но те с плаво очакваха и свръхнормени възнаграждения за техния извънреден труд. За съжаление, някои индустриалци не искат да разберат работниците. Те отказват да въведат нормите, като се мо-

тивират, че били противозаконни, антисоциални и щели неоправдано да изтощават работниците. За нас е ясно, че този род приказки са продиктувани от най-злите врагове на Отечествения фронт и неговата стопанска политика. Това са драстични от черното „Знаме“, от свободния от народ „Свободен народ“, които имаха наглостта да пишат, че профкомитетите причинявали упадък за производството, че въвеждането на нормите съдействувало за неговото понижаване. Не за здравето на работническата класа, която те изсмукваха и тероризираха безмилостно, когато бяха на власт, не и за правилния ход на производството са заплакали тези господа от реакционната и опозиционна преса. Тяхната цел е да спънат производството, да спънат стопанското заздравяване на нашата страна. Трябва открито да кажем, че индустриалците, които не желят въвеждането на нормите, са против стопанското възростване на нашия народ и че желят да увековечат жестоката експлоатация над работниците и служащите. Тези господа трябва да чуят нашия отговор, който е следният: бъдете спокойни и оставете грижата за упазване на работниците и интересите им на тях самите и на техните собствени организации, а вие направете това, което стопанското положение на страната в настоящия момент и чувството на патриотизъм изискват — справедливо да се оценят и възнаградят усилията на работниците, които осигуряват напредъка на предприятието и чисто материално положение да бъде решително подобрено, и то в най-скоро време.

Ние знаем, че не социални чувства ръководят тези господа при отказа им да въведат трудовите норми и да заплатят свръхнорменото производство, а чисто егоистични, грубо спекулантски и реакционно-политически интереси. Законът за трудовите норми ще трябва да краси нашето трудово отечественофронтиско законодателство. Въвеждането на нормите ще способствува за чувствително намаление стойността на всички произведения и ще улеснява отечественофронтиската власт в разкриването на много афери, в преследването извора на много незаконни печалби към които се стремят антинародните и спекулативни индустриалци.

Да се узакони правото на работещия по-интензивно, на рационализатора на изобретател да получават възнаграждение не като ше повторя, са главен стимул за повишение на производството, — това го изисква най-елементарната социална справедливост, която трябва да бъде спазена и утвърдена с закон от нашия отечественофронтиски Парламент.

Трудът е базата за процъфтяването на народното ни стопанство. Това всички го подчертаваме. Шом това е така, а това е нестимнено така, той трябва да бъде зачитан и правилно възнаграждаван. Този, който иска да се отнесе сериозно към проблемите на труда и трудовата дисциплина, този, който се стреми неколко към повишение на производството, той логически ще трябва да се отнесе още по-сериозно и към въпроса за нормите, които, пак ще повторя, са главен стимул за повишение на производството, за овладяване на трудовия процес.

Ето защо законопроектът за въвеждането на трудовите норми ще развълне творческите сили на работническата класа у нас и ще тласне нашето стопанско развитие напред с още по-голям темп, така че в късо време ще можем да се похвалим с наистина стопански сила и благоденстваща отечественофронтиска България.

От името на парламентарната група на Работническата партия — комунисти заявявам, че нашата парламентарна група ще гласува по принцип така предложения законопроект, като си запазва правото да направи съответните бележки в комисията. (Ръкоплескания)

Председателствуваш Георги Трайков: Има думата народният представител Марин Йовев.

Марин Йовев (с): (От трибуната) Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Има известни работнически закони, които са епохални. Един от тия епохални закони е законът който навремето Янко Сакъзов внесе, за 8-часовия работен ден. Днес отечественофронтиското правителство внесе законопроект за трудовите норми, който неминуемо ще се отбележи като един епохален закон в редицата закони за работническото.

Но, почитаеми г-жи и г-да народни представители! Когато ще гласуваме един закон от областта на работническото законодателство, безспорно е, че в неговите основи трябва да легнат известни принципи, на които принципи аз искам да обърна вниманието в настоящия момент.

Преди всичко законопроектът за трудовите норми трябва да има като основна задача насърчаване на работника да работи колкото се може повече, да бъде неговият труд колкото се може повече производителен, без обаче да се изтощава неговият организъм. Трябва да бъде запазена работническата сила и работническото здраве. А туй може да се постигне само тогава, когато в производството се въведе известна рационализация, и това, което се произведе над нормите, да не се произведе за сметка на работническото здраве и сила, а да бъде резултат на едно рационално работене.

Уважаеми другарки и другари народни представители! В един разказ, печатан — не мога да си спомня — в „Работническо дело“ или в „Отечествен фронт“ е легнала една съвършено права мисъл по отношение на закона за трудовите норми.

Према се законът за трудовите норми. Работниците в една фабрика смятат, че този, който е по-силен, който има по-голяма физическа сила, той е, който ще може да спечели повече, като даде производство над нормите. Когато се въвеждат трудовите норми, оказва се обаче, че не силните физически, ами някой гъбичушко, на когото никой не е обръщал внимание, той е дал производството, което далече надминавало нормите. И когато се обър-

нало внимание, защо именно този слаб човек, който притежава толкова малка физическа сила и на когото не са обръщали никакво внимание, е произвел над нормите, оказало се, че той е измерил един механически способ, благодарение на който — не физическа сила — той е отишел много нагоре над нормите.

Ето защо, когато законопроектът за трудовите норми отиде в комисията, ще трябва да се обърне внимание да бъдат въведени трудови норми най-много в ония производства, където могат да се прилагат известни технически преобразования и рационализация и където благодарение на ума и сръчността на работника ще бъде увеличено производството, ще бъде над нормата. Това е едно от важните условия, което трябва да се има пред вид, когато ще се прокарва един закон за нормите.

Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Безспорно, има моменти, когато известни принципи, които непременно трябва да легнат в основата на работническото законодателство, могат временно да бъдат пренебрегнати. Ние днес живеем в момент, когато България има нужда от усилено производство, от усилена работа. Естествено е, че работниците могат да направят едно голямо усилие, за да дадат повече производство, повече национални блага, каквито са необходими на отечественофронтовска България в настоящия исторически момент. Но, разбира се, че това ще бъде временно, това ще бъде дотогава, докато тази нужда съществува. Но когато се гласува един закон не само за сегашния момент, ами и за в бъдеще, ние трябва в него да прокарваме ония принципи, които се съгласуват с интересите на работническата класа. Трябва работническата класа да бъде възнаградена за нейния труд. Работниците трябва да бъдат поощрени в техния труд, но не бива в никой случай този труд да бъде от естество да изтощава тяхната енергия, техните жизнени сокове.

Изхождайки от тази гледна точка, имайки пред вид тези основни принципи, нашата парламентарна група ще гласува законопроекта за трудовите норми и ще иска в комисията да бъдат направени в него подобрения, чрез които действително ще се спазят тези основни принципи становища, за които споменах. (Ръкоплескания)

Председателствуваш Георги Трайков: Няма записани други оратори. Който е съгласен да се приеме на първо четене законопроектът за трудовите норми, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Поради това, че г-н министърът на земеделието и държавните имоти отсъствува, моля да се съгласите да прередиш точки шеста, седма и осма от дневния ред и да пристъпим към разглеждане на точка девета от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за военновременните печалби.

Който е съгласен с това предложение, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да докладва.

Докладчик Йордан Бодуров (с): Г-да народни представители! Комисията прие законопроекта за изменение и допълнение на закона за военновременните печалби тъй, както ще ви го прочета. (Чете)

„ЗАКОН

за изменение и допълнение на закона за военновременните печалби“

Председателствуваш Георги Трайков: Който приема заглавното на законопроекта, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Йордан Бодуров (с): (Чете)

„§ 1. В чл. 1 се правят следните изменения:

а) точка 2 на алинея първа се изменя така: „Необлагаема рента за предприятия с капитал и резервен фонд до	2.000.000 лв. — 15%
„	4.000.000 „ — 11%
„	7.000.000 „ — 13%
„	10.000.000 „ — 15%
„	15.000.000 „ — 11%
„	20.000.000 „ — 10%
„	30.000.000 „ — 9%
„	40.000.000 „ — 8,5%
„	50.000.000 „ — 8%
„	60.000.000 „ — 7,5%
„	70.000.000 „ — 7%
„	80.000.000 „ — 6,5%
„	над 80.000.000 „ — 6%

и се изчислява върху основния (внесен) капитал, резервния фонд и неделимите фондове по следната таблица:

б) след таблицата за определяне на данъка се добавя следната Забележка. Предприятията, принадлежащи на еднолични фирми, събирателни и командитни без акции дружества, не се облагат по този член за печалбите им за от 1945 календарна година. Членовете на тези фирми и дружества за същите печалби се облагат по чл. 1-а;

в) в алинея четвърта изречението: „От него подлежи на спадане само данъкът върху дивидента върху печалбата, реализирана през облагаемата година, който данък се дължи по чл. 20, съответно чл. 21 от наредбата-закон за данъка върху приходите“, се изменява.

Председателствуваш Георги Трайков: Който приема § 1, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Йордан Бодуров (с): (Чете)

„§ 2. В алинея първа на чл. 1-а изразът: „не подлежи на облагане по чл. 1“ се заменя с „който приход не е обложен с данък по чл. 1“, а таблицата се изменя така:

първите	300.000 лв. — необлагаеми.
за следните	100.000 лв. от 300.001—400.000 лв. — 10%
„	100.000 „ „ 400.001—500.000 „ — 15%
„	100.000 „ „ 500.001—600.000 „ — 20%
„	100.000 „ „ 600.001—700.000 „ — 25%
„	100.000 „ „ 700.001—800.000 „ — 30%
над	800.000 „ — 35%

Забележка. Подлежат на облагане и дивидентите от акции и делове, чистите печалби и възнаграждения за периодични вноски, плащани на съдружниците с ограничена отговорност.

Председателствуваш Георги Трайков: Който приема § 2, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Йордан Бодуров (с): (Чете)

„§ 3. Създава се нов:

Чл. 1-б. На облагане по чл. 1, съответно чл. 1-а, подлежат и приходите от предприятия на държавата, извършени по реда в чл. 120а от закона за бюджета, отчетността и предприятията, както и наемите от недвижими имоти, за които се отнася чл. 14а от закона за реквизицията.

Предприятията, облагаеми по чл. 1, плащат минимален данък, определен върху чистия приход, по следната таблица:

първите	200.000 лв. — необлагаеми
за следните	100.000 „ от 200.001—300.000 лв. — 5%
„	100.000 „ „ 300.001—400.000 „ — 8%
„	200.000 „ „ 400.001—600.000 „ — 10%
над	600.000 „ — 15%

За установяване на чистия приход се спадат само разходите по членове 2 и 3.

Горния минимален данък плащат и лицата, облагаеми по закона за облагане с военновременен данък комисииите и други възнаграждения от военни и други доставки.

От данъка на предприятията, които поради изменението в настоящия закон станат облагаеми по чл. 1, се приспада данъкът по чл. 1а на собствениците им, определен върху същите приходи.

Председателствуваш Георги Трайков: Който приема § 3, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Йордан Бодуров (с): (Чете)

„§ 4. Точки 2, 3, 6, 20 и 22 на чл. 2 се изменят и допълват така: а) в края на точка втора се добавят думите: „както и суми за издръжка на работнически столове“;

б) в точка 3 след думата „надминаващи“ се добавят думите: „размерите, определени с постановления на Министерския съвет, а за кооперативните съдружия — одобрените от Българската земеделска и кооперативна банка заплати и други парични възнаграждения, считано за печалбите, реализирани от началото на 1945 календарна година или до“.

В края на същата точка се добавят следните нови алинеи:

„2. Не се признават като разход възнагражденията, под каквато и да е форма, на членовете на управителните и проверителни съвети при акционерни, командитно-акционерни и с ограничена отговорност дружества, както и на съдружниците в дружествата с ограничена отговорност, с изключение заплатите на същите лица, които действително изпълняват определени длъжности в предприятието, и възнаграждението на заклетите експерт-счетоводители.“

3. Спадат се от печалбите до 1944 календарна година включително като необлагаеми, вместо заплати и други възнаграждения на собствениците на еднолични фирми и членове на събирателни и командитни без акции дружества, които пряко и неосредствено вземат участие в работата на предприятието, домашните разходи на тях лица според общественото им положение и начин на живее, по преценка на данъчната администрация, до 300.000 лв. годишно на всеки един. Ако членовете на събирателното или командитно без акции дружество са няколко лица от едно семейство, образували общо домакинство, спада се максималната сума 300.000 лв. общо за всички. Тази разпоредба има тълкувателен характер.

4. В случаите, когато едно лице членува в две или повече събирателни или командитни без акции дружества, домашни разходи се спадат само един път.

Забележка. Суми за домашни разходи и необлагаема рента не се спадат при облагането по чл. 1а;

в) след точка 6 се прибавя следната Забележка. Стойността на употребените материали се изчислява по нормираните цени. Настоящата забележка има тълкувателен характер;

г) в точка 20 след думите: „с ограничена отговорност дружества“ се добавят думите: „или лицата, за които се отнася чл. 1а“;

д) точка 22 се изменя така: „Заплатите и сумите за издръжка, плащани на кооператорите в трудовите производствени кооперации за прякото им участие с труда си в производството.“

Председателствуваш Георги Трайков: Който приема § 4, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Йордан Бодуров (с): (Чете)

„§ 5. Плащаните за всяка календарна година данъци по настоящия закон и по закона за изменение и допълнение на наредбата-закон за данък върху приходите — „Държавен вестник“, бр. 102, от 8 май 1946 г. — се приспадат от печалбите за същите години, ако са изплатени в законните срокове.“

Председателстващ Георги Трайков: Който приема § 5, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Йордан Болуров (с): (Чете)

„§ 6. От разликата в данъка, дължима поради постановленията на настоящия закон, се спада данъкът, съответстващ на сумите за възстановяване на разрушени от бомбардировките сгради и машини поотделно за всяка година, изразходвани до влизане на настоящия закон в сила.“

Разликата в данъка върху печалбите за 1945 г., от която се спада данъкът върху сумите, изразходвани за възстановяване, се намира, като от данъка, изчислен съгласно този закон, се спадне данъкът, изчислен по разпоредбите на същия преди настоящото изменение и допълнение.

Забележка. От горните разпоредби се ползват само ония предприятия, чиито щети от бомбардировките са по-големи от 30% от общата стойност на имуществото им.“

Председателстващ Георги Трайков: Който приема § 6, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Йордан Болуров (с): (Чете)

„§ 7. В чл. 7 думите „шесторен размер“ стават „троен размер.“

Председателстващ Георги Трайков: Който приема § 7, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Йордан Болуров (с): (Чете)

„§ 8. Постановленията на § 1 без буква „б“, § 2 без таблицата и § 3 важат за всички облагани върху печалби, начинащи от 1942 календарна година; по § 4, буква „д“ — за печалбите от 1. IX. 1944 календарна година, а за горските трудови кооперации от 1942 г., а буква „б“ на § 1, таблицата по § 2, § 4, букви „а“ и „б“ заедно с алинея втора и § 7 — за печалбите от 1945 календарна година.“

Председателстващ Георги Трайков: Който приема § 8, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Йордан Болуров (с): (Чете)

„§ 9. Предприятията и лицата, които съгласно постановленията на настоящия закон преминават от категорията на не облагаеми в тази на облагаеми за печалбата от 1942 до 1944 календарна година включително, подават декларации за всяка година поотделно до 20 юли 1946 г. вкл., ако не са подали такива а дължимите разлики от данъка за тези години внасят на този срок: 1/3 до 20 юли, 1/3 до 20 септември и 1/3 до 20 ноември 1946 г. включително.“

Ако целият данък се изплати в първия срок, прази се 10% намаление.“

За печалбите от 1945 календарна година декларациите по чл. 5, алинея втора, и чл. 5а, алинея първа, се подават до 20 юли 1946 г. вкл., до която дата се внася и дължимият данък. В този срок подават декларация и плащат данъка си с 10% увеличение за печалбите си от 1944 г. и лицата и предприятията, които не са подали такива в законния срок, включително и случаите на открити нарушения.

Лицата и предприятията, които за печалбите си от 1943 календарна година не са подали декларации в законния срок и не им са съставени актове до влизане на настоящия закон в сила, внасят

данъка с 25% увеличение, ако подадат декларация и внесат данъка и увеличението в срок до 20 юли 1946 г. включително.“

Председателстващ Георги Трайков: Който приема § 9, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Йордан Болуров (с): (Чете)

„§ 10. При облагането на едноличните фирми, членове на събирателни и командитни без акции дружества, с допълнителен данък върху общия доход, за разходите от 1945 календарна година, признава се като разход и платеният през същата година данък върху военновременните печалби.“

Председателстващ Георги Трайков: Който приема § 10, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Йордан Болуров (с): (Чете)

„§ 11. Данъкът върху военновременните печалби, внасян след 1 януари 1945 г., е приход на държавното съкровище.“

Председателстващ Георги Трайков: Който приема § 11, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Уважаеми народни представители! Народни представители! Позвовете ми да констатирам, че законът за изменение и допълнение на закона за военновременните печалби бе приет на второ четене с пълно единодушие от страна на всички парламентарни групи. Позвовете ми също така да ви изкажа най-сърдечна благодарност за това. (Ръкоплескания)

Председателстващ Георги Трайков: Поради приключване на дневния ред, моля да се съгласите да вдигнем заседанието за утре 2 юни, 15 ч., при следния дневен ред:

Първо четене на законопроектите:

1. За отпускане заемоборзно 30.000.000 лв. на мероприятията „Отдых и култура“ от Главната дирекция на труда.

2. За разрешаване на Висшето училище за стопански и социални науки „Д. А. Ценов“ — Свищов да сключи заем от популярната банка в гр. Свищов в размер на 3.000.000 лв. за нуждите на книгоиздателството при същото училище.

Второ четене на законопроектите:

3. За сключване бюджета на държавата за 1942 г.

4. За самоиздръжка на държавните и държавно-автономните стопански предприятия.

5. За трудовите норми.

6. За уреждане собствеността, владението и ползуването на общинските мери и общинските и държавни гори, изменени вследствие прокарване на границата между България и Румъния през 1913 г.

7. За изменение и допълнение на закона за прехвърляне собствеността на държавното стопанство „Минкова махала“, край гара Бойчиновци.

8. За връщане имотите на противофашистките партийно-политически и други организации.

Който г-да народни представители приемат този дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Закривам заседанието.

(Закрито в 19 ч. 40 м.)

Подпредседател: ГЕОРГИ ТРАЙКОВ

Секретари: { ТРИФОН ТРИФОНОВ
ЕФРЕМ МИТЕВ

Началник на Стенографското отделение: ДОНЧО ДУКОВ